T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuzdördüncü İçtima

8 . 1 . 1341 Perşembe

Münderecat

	Sayfa
1. — ZAPTI SABIK HULASASI	54:55
2. — SUALLER	55,57
1. — Malatya Mebusu Reşit Ağanın Urfa Valiliğinden mazul İzzet Bey hakkında Dahiliye Vekâletinden suali.	55
2. — Diyarbekir Mebusu Zülfü Beyin; Ermeni komitelerinden gizli olarak Türkiye'ye dahil olan bazı eşhas hakkında Hariciye ve Dahiliye Vekâletlerinden suali.	57
3. — Bayezit Mebusu Şefik Beyin Bayezit Vilâyeti dahilindeki bazı kazaların mahkemelerine dair Adliye Vekâletinden suali ve Adliye Vekili Mehmet Esat Beyin şifahi cevabı.	57:58
4. — Eskişehir Mebusu Mehmet Arif Beyin; orduda daimî küçük zabitan istihdamına dair Müdafaaî Milliye Vekâletinden suali.	58
5. — Diyarbekir Mebusu Zülfü Beyin; Tıp Fakültesinin Haydarpaşadan İstanbul'a nakli esbabı hakkında Maarif Vekâletinden suali.	58
6. — Rize Mebusu Ali Beyin; 6 Şubat 1340 tarihli kanunun dördüncü maddesi mucibince Rize'de tespit edilen gars mıntıkası miktarına vesaireye dair Ziraat Vekâletinden suali.	58
3. — EVRAKI VARİDE	55
Lâyihalar	**55**
1. — Memleketin zahire ihtiyacını teshil maksadıyle mubayaa olunacak stok mal hakkında kanun lâyihası. (1/585).	55
2. — Yunanistan dahil ve haricinde mukim Türkiye tebaasının Yunanistandaki emvali gayrımenkulesine Yunan Hükümeti tarafından vazıyed edildiği cihetle Türkiye'de bulunmayan Yunan tebaasına ait emvali gayrımenkuleyede vazıyed edilmesi hakkında kanun lâyihası (1/586)	55
3. — 1340 senesi bütçesine 7 321 588 lira 89 kuruşluk tahsisat ilâvesi hakkında kanun lâyihası (1/587)	55
4. — Hükkâm Kanunu Lâyihası (1/588)	55
5. — Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesinin 1341 senesi bütçesi hakkında kanun lâyihası (1/589)	55
Tezkereler	**55**
1. — İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun dördüncü fıkrasının tefsiri hakkında Başvekâletten mevrut tezkere (3/354)	55
2. — 1908 senesinde Lizbon'da telgraf ve 1920 senesinde Madrit'te posta için inikat edip	

Sayfa

hükümet tarafından iştirak edilmiş olan beynelmilel kongrelerce tespit edilen mukavelât ve nizamata Büyük Millet Meclisi Hükümetince de iştirak edilmesi Heyeti Vekilece tensip edildiğinden tasdikine dair İcra Vekilleri Riyasetinden mevrut (3/23) numaralı tezkerenin iadesine dair Başvekâletten mevrut tezkere. 55:56

Mazbatalar 56

1. — Tekaüt ve İstifa Kanununun ellinci maddei muaddelesinin tadili hakkında (1/577) numaralı kanun lâyihası ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası. 56

Takrirler 56

1. — Gümüşhane Mebusu Zeki Beyin; Yedikule Havagazı Şirketi ile münakit itilâfa ait evrakın celbiyle Nafıa Encümenince tetkikine dair takriri (4/236) 56

Evrakı Saire 56

1. — Adana'nın kurtuluş bayramına bir heyeti mahsusa izamı suretiyle Meclisin iştirakine teşekkürü muntazammın Adana Belediye Riyasetinden mevrut telgrafname 56

4. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD 58

1. — Pamuk mahsulüne arız olan haşeratın imhası hakkında (1/542) numaralı kanun lâyihası ile Ziraat ve Muvazenei Maliye ve Adliye Encümenleri mazbataları. 58:82

BİRİNCİ CELSE

Bedî Müzakerat

Saat Dakika : 1.55

REİS : Kâzım Paşa

KATİPLER : Ragıp Bey (Zonguldak), Şeref Bey (Diyarbekir)

REİS — Efendim! Celseyi açıyorum, zaptı sabık Hulâsası okunacaktır:

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI :

OTUZÜÇÜNCÜ İÇTİMA

7 Kânunusani 1341 Çarşamba

Birinci Celse

Refet Beyin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık Hulâsası kıraat ve aynen kabul ve evrakı varide ait oldukları mahallere havale edildi.

Afyonkarahisar felâketzedegânı hakkındaki kanun lâyihasının müstacelen ve tercihan müzakeresine dair Afyonkarahisar Mebusu İzzet Ulvi Beyin takriri kıraat ve ret olundu.

Diyarbekir Mebusluğuna intihap olunan Cavit Beyle Siverek Mebusluğuna intihap olunan Halil Fahri Bey hakkındaki üçüncü şube mazbataları okunarak kabul edildi.

Badehu tarik mükellefiyeti hakkındaki kanun lâyihasının müzakeresine geçildi ve neticede encümenin ilâveten teklif ettiği beşinci ve tadilen tanzim eylediği onuncu maddeler ile onbir ve onüçüncü maddeler aynen ve ondördüncü madde tadilen kabul ve onikinci madde, kabul olunan takrirlerle birlikte encümene iade edildi ve badehu teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Refet Bey tarafından küşat ve tarik mükellefiyeti lâyihai kanuniyesinin müzakeresine devam edilerek 15 nci madde aynen, 16 ncı madde tadilen kabul ve onyedinci madde tayyolundu.

İçtimai âtinin pamuk mahsulüne ârız olan haşaratın imhası hakkındaki kanun lâyihasının müzakeresine hasr ve tahsisi kabul ve Perşembe günü içtima edilmek üzere celse tatil olundu.

REİS — Zaptı sabık hakkında bir mütalâa var mı efendim?

TUNALI HİLMİ BEY (Zonguldak) — Orada bir kanunun müzakeresinden bahsediliyor. Burada öyle bir kanun müzakere edilmemiştir. Müzakere edilen bir kanun var mı ki onun adı tarik mükellefiyeti olsun. Makamı Riyasetin bile bir takım kanunların cümlelerine ve kelimelerine riayet etmemesini bendeniz havsalama sığdıramıyorum. Dün Meclisi millî denildi. Yol mükellefiyeti denilecektir.

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında başka bir mütalâa var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir.

2. — SUALLER

1. — Malatya Mebusu Reşit Ağanın, Urfa Valiliğinden mazul İzzet Bey hakkında şifahi sual takriri.

REİS — Dahiliye Vekâletine havale edilmiştir.

3. — EVRAKI VARİDE

Lâyihalar

1. — Memleketin zahire ihtiyacını teshil maksadiyle mübayaa olunacak stok mal hakkında kanun lâyihası (1/585)

REİS — Ticaret ve Muvazenei Maliye Encümenine havale edilmiştir.

2. — Yunanistan dahil ve haricinde mukim Türkiye tebaasının Yunanistan'daki emvali gayrimenkulesine Yunan Hükümeti tarafından vaziyed edildiği cihetle Türkiye'de bulunmayan Yunan tebaasına ait emvali gayrimenkuleye de vaziyed edilmesi hakkında kanun lâyihası (1/586)

REİS — Dahiliye ve Hariciye Encümenlerine havale edilmiştir.

3. — 1340 senesi bütçesine 7 321 588 lira 89 kuruşluk tahsisat ilâvesi hakkında anun lâyihası (1/587)

REİS — Muvazenei Maliye Encümenine havale edilmiştir.

4. — Hükkâm kanun lâyihası (1/588)

REİS — Adliye Encümenine havale edilmiştir.

5. — Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesinin 1341 senesi bütçesi hakkında kanun lâyihası (1/589)

REİS — Muvazenei Maliye Encümenine havale edilmiştir.

Tezkereler

1. — İdarei Umumiyei Vilâyat Kanununun dördüncü fıkrasının tefsiri hakkında Başvekâletten mevrut tezkere (3/354)

REİS — Dahiliye Encümenine havale edilmiştir.

2. — 1908 senesinde Lizbon'da Telgraf ve 1920 senesinde Madrit'te Posta için inikat edip Hükümet tarafından iştirak edilmiş olan beynelmilel kongrelerce tensip edilen mukavelât ve nizamata Büyük Millet Meclisi Hükümetince de iştirak edilmesi Heyeti Vekilece tensip edildiğinden tasdikine dair İcra Vekilleri Riyasetinden mevrut (2/23) numaralı tezkerenin iadesi hakkında Başvekâletten mevrut tezkere.

REİS — Tezkere okunacaktır.

6

7 . 11 . 1341

125

Büyük Millet Meclisi

Riyaseti Celilesine

Lozan Muahedenamesinin 99 ncu maddesinde tadat olunan iktisadî veya fennî mahiyetteki zevhetrat muahedat, mukavelât ve ihtilâfatın Türkiye ile düveli akideden bunlara taraftar olanlar arasında yeniden mevkii meriyete girmesi icabettiği ve 1324 - 1908 senesinde Lizbon'da inikat eden beynelmilel telgraf ve 1336 - 1920 senesinde Madrit'te münakit Posta kongrelerinde tespit olunan mukavelât ve teferruatı mezkûr muahede ile birlikte mer'i bulunduğu cihetle mevzuubahis mukavelât ve teferruatının ayrıca tasdikine lüzum kalmadığı Hariciye Vekâleti Celilesinden bildirilmiştir.

Şu hale nazaran 1 . 4 . 1339 tarih ve 6/1257 numaralı tezkere ile takdim kılınan kararnamenin iadesine müsaade buyurulmasını istirham eylerim efendim.

Başvekil
Ali Fethi

REİS — Efendim! Hükümetin talebi veçhile kararnameyi iade ediyoruz.

VEHBİ BEY (Karesi) — Esbabı mucibesi Meclisçe tasdik edilmiş olmamak kaydiyle!

REİS — Tabiî efendim.

Mazbatalar

1. — Tekaüt ve İstifa Kanununun ellinci maddei muaddelesinin tadili hakkında (1/577) numaralı kanun lâyihası ve Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası.

REİS — Ruznameye alındı.

Takrirler

1. — Gümüşhane Mebusu Zeki Beyin, Yedikule Havagazı Şirketi ile münakit itilâfa ait evrakın celbiyle Nafia Encümenince tetkikine dair takriri (4/236)

REİS — Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Merkez tesisatı Yedikule'de bulunan İstanbul civarı Havagazı Şirketi, Harbi Umumi dolayısıyle tatili faaliyet eylemiş idi. Mütarekeyi müteakip bütün müessesatını şehremanetine devir ve sermayesini Elektrik Şirketinin sermayesine zammeylemek için her iki şirketin şimdiye kadar ibraz eyledikleri fevkalâde faaliyet akim kalmış ve menafii memleketle kabili telif görülmemiş iken, ahiren şehremanetiyle Nafıa Vekâletinin meseleyi şirketlerin matlubu veçhile halleyledikleri anlaşılıyor. Keyfiyete ıttıla kesbeden İstanbul Cemiyeti Umumiyesi sureti halli şehrin menfaatine muhalif bularak protesto edip keenlemyekün addedilmesine çalışmakta ise de muzır olduğu kanaati ile altı seneden beri reddolunan bu meselenin birden bire halledilmesi efkârı umumiyece calibi dikkat görüldüğünden muameleye meclisin ıttıla kespeylemesi için bütün evrakın celbiyle Nafıa Encümenince tetkik ettirilmesini talep ederim. 6 Kânunusani 1340.

Gümüşhane Mebusu
Zeki

MUSA KÂZIM EFENDİ (Konya) — Kime ne yapılmış, anlaşılmadı izah etsinler. (Anlaşılmadı sesleri)

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Efendim! Heyeti Celilenizin malumudur ki, akdemce İstanbul'da bir Havagazı Şirketi vardı. Bu şirket harbi umumî dolayısıyle bütün sermayesini Elektrik Şirketinin sermayesine kalbetti. Bunda Şehremanetiyle Nafıa Vekâleti arasında halkın hukuku noktai nazarından bir mesele cereyan ediyor ve altı seneden beri cereyan eden vukuat, şimdiye kadar halledilememiştir. Bunun ademi halli memleketin mazarratı, menfaati iktizasından iken...

KADRİ AHMET BEY (Siverek) — Mazarrat mı, menfaat mi bir şey anlaşılmadı.

ZEKİ BEY (Devamla) — Menfaati iktizasından iken bundan bir kaç ay akdem Nafıa Vekâletiyle Şehremanetinin bu meseleyi ani bir surette halletmeleri efkârı umumiyede bir çok dedikoduyu mucip oldu. Matbuatta manzuru âlileri aleyhindedir ve Şehremaneti de bunu protesto etmiştir. Bizzat şehremini değil. Cemiyeti Belediye tarafından protesto edilmiştir. Bu mesele şüpheli görüldüğünden, memleketin nefine mi, yoksa zararına mı halledildiğini anlamak ve memleketin hukukunu müdafaa etmek için evrak gelsin. Nafıa Encümeni tetkik ederek Heyeti Celilenize arz etsin ve bu mesele sui tefehhümden kurtulsun. Mâruzatım bundan ibarettir.

REİS — Efendim! Mesele evrakın celbiyle Nafıa Encümeninde tetkik edilmesi merkezindedir. Reye koyuyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler el kaldırsın... Evrakın celbedilip Nafıa Encümenine gönderilmesi kabul edilmiştir.

Evrakı Saire

1. — Adana'nın kurtuluş bayramına bir heyeti mahsusa izamı suretiyle Meclisin iştirakine teşekkürü mutazammın Adana Belediye Riyasetinden mevrut telgrafname :

REİS — Okunacaktır.

Ankara Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Adana'mızın kurtuluş bayramına bir heyeti mahsusa izamı suretiyle Meclisi Âlinin de iştiraki dünkü tezahürat esnasında bütün Adanalılarca büyük bir şükran ve iftihar ile karşılanmış ve Meclisi Âlinin refah ve saadeti milleti kâfil olan mesaisinde daima mazharı muvaffakiyet olması temenniyatı izhar olunmuştur. Bütün memleket ahalisi namına arzı teşekkürat ve tazimat eylerim efendim Hazretleri.

Belediye Reisi
Ali Münif

2. — SUALLER (devam)

REİS — Suallere geçiyoruz.

2. — Diyarbekir Mebusu Zülfü Beyin; Ermeni komitelerinden gizli olarak Türkiye'ye dahil olan bazı eşhas hakkında Hariciye ve Dahiliye Vekâletlerinden suali.

REİS — Hariciye Vekili buradadır. Dahiliye Vekili yoktur. Müsaade buyurursanız Dahiliye Vekili gelsin.

ALİ BEY (Rize) — Sözler birbirinin mütemmimidir, Dahiliye Vekilinin bulunması lâzımdır.

REİS — O halde celsei atiyeye talik ediyoruz.

3. — Bayazıt Mebusu Şefik Beyin, Bayazıt Vilâyeti dahilindeki bazı kazaların mahkemelerine dair Adliye Vekâletinden suali ve Adliye Vekili Mehmet Esat Beyin şifahi cevabı.

REİS — Okunacaktır :

Riyaseti Celileye

Bayezit Vilâyeti dahilinde Iğdır, Kulp, Diyadin, Eleşkirt, Tutak kazalarının mahkemeleri tahsisatı kadimen halen Muvazenei Umumiyeye dahil olduğu halde senelerden beri mahkemesiz, hâkimsiz bırakılmaları ve Bayazıt Mahkemesindeki münhalâtın tayin ve ikmal edilmemesi esbabının şifahen beyan buyurmasını Adliye Vekili Beyefendiden sual ediyorum.

Bayazıt Mebusu
Şefik

ADLİYE VEKİLİ MAHMUT ESAT BEY (İzmir) — Efendim! Bayazıt Vilâyeti merkezinde bir azalıktan başka münhal yoktur. O da derdesti tayindir. Mülhakatından Karaköse, Iğdır kazasının tamamen memurları tayin kılınmıştır. Yalnız Iğdır Hâkimi ahiren istifa etmiştir. Onun yerine de bir hâkim arıyoruz. Kulp kazasına hâkim ve müstantık, Eleşkirt ve Tutak kazalarına da şimdiye kadar sulh hâkimi bulunamamış, bu zarurete binaen bu kazaların muamelâtı adliyesi, muvakkaten teşkilâtı mevcut olan kazalara raptedilmiş. Evvelden beri böyle. Bunun sebeplerini arz edeyim: Bir kere maaşatın azlığı, saniyen o havalide yakınlarda hâkim sıfatını haiz memurinin bulunamaması, salisen o havalinin vaziyeti iktisadiye ve içtimaiyesidir. Bunlardan dolayı, hakikaten senelerden beri münhal bulunan bu kazalara hâkim bulunamamıştır. Diğer kazalarda teşkilât tamamdır. Bendeniz bunu nazarı itibara aldım. Maaşatın tezyidini Muvazenei Maliye Encümenine teklif ettim. Muvazenei Maliye Encümeni de kabul etti. Bundan başka Heyeti Celilenize bir Hükkâm Kanunu takdim ettim. Bu gibi havalide bulunacaklara bazı müsaadeler bahşediyoruz. Kıdemlerine zam yapıyoruz. Eğer Meclisi Âlinin tasdikine iktiran ederse o havaliye kolaylıkla hâkim bulmak imkânı da hâsıl olacaktır. İttihaz edilen tedabir bunlardır. Maaşat ve kıdemlerine zam yapmaktır.

O kanun Meclisi Âlinin tasdikine iktiran eder etmez bu münhalât tamamen doldurulacaktır.

ŞEFİK BEY (Bayazıt) — Efendim! Vilâyatı şarkiyenin merkeze budiyeti, vesaiti münakalenin mefkudiyeti, gılayı es'ar gibi birçok sebeplerden dolayı oralara gönderilmekte olan memurini hükkâm; sair mahallere nispeten daha fazla bir maaşla tavzif edilmek suretiyle gönderilebilirlerdi. Bir müddetten beri vekâlet, vilâyatı şarkiyeye tayin ve izam edilen memurların en iptidai sınıfını ve en az maaşla gönderiyor. Kendileri de itiraf buyurdukları gibi hükkâm bulamıyorlar. Esbabını nerede arayacağız?

Maaşatının azlığı ve gılayı es'ar dolayısıyle kimse rağbet etmiyor. Hatta defaatle tayin edildiği halde gitmemişlerdir. Elyevm tek tük hâkimler var ise onlar da ya saikayı zaruret veyahut muktezayı hamiyet olarak gitmişlerdir ki, gidenler de istifa edip gelmektedirler. Vekil Beyefendi, izahatı esnasında Bayazıt'ta bir münhal var dediler. Halbuki münhal ikidir, merkez müddeiumumiliği, mahkemei asliye müddeiumumiliği de münhaldir. Sonra Kulp kazasından bahis buyurdular. Kulp kazasında da hiç hâkim yoktur. Hatta müstantık bile yoktur. Diyadin, Eleşkirt, Tutak kazalarından - ki, Karaköse'ye rapt etmişiz diyorlar - 10 - 15, 20, 25 saat mesafeden ahali gelmeye mecbur oluyor. Ve Karaköse'ye kadar gitmek zaruretinde kalıyorlar. Kendilerinden telgraf aldık. Diyorlar ki, bizde bu mülkün evlâdı, ve bu milletten madut değil miyiz ki, bu kadar müşkülât içinde kalalım? Hususiyle bu kadar sefaletler çektik, zaruretler gördük. O havalinin değil adliyesi, memurini dahiliyesi dahi birinci sınıf olarak gönderilmek ıztırarı var idi. Maalesef oraya gönderilen vali, kaymakamların da pek dûn maaşla gönderildikleri malumdur. Bu hususta bilhassa nazarı dikkatlerini celbederim. Sonra itiraf buyurdular ki, maaşları azdır. Muvazenei Umumiyede hükkâmı birkaç sınıfa ayırıp da en az maaşlılarını vilâyatı şarkiyeye hasr ve tahsis etmek zannederim pek de muvafıkı madelet olmasa gerektir. Binaenaleyh Vekil Beyefendiden şunu rica ederim ki, bu sene bütçesinde vilâyatı şarkiyeye hükkâmın gönderilmesi ve mesaili istikmal buyursunlar

ve milletin bu zaruret ve sefaletine ve bu müracaatına bir nihayet versinler.

ADLİYE VEKİLİ MAHMUT ESAT BEY — Efendim! Tekrar ediyorum. Beyazıt Vilâyeti dahilinde bir azalıktan mada münhal yoktur.

ŞEFİK BEY (Bayazıt) — Gitmemişlerdir Beyefendi!

ADLİYE VEKİLİ MAHMUT ESAT BEY — Şefik Beyin buyurdukları veçhile hakikaten bazı kazalarda memur yoktur. Doğrudur. Oraların da boş kalması hiç doğru değildir. Fakat Efendiler! 1340 senesinde başlanmış bir teşkilât vardır. O teşkilâtta filhakika yüksek maaşlı memurlar bazı yerlere tayin edilmiştir ve Bayazıt Vilâyeti bundan istifade ettirilmemiştir. Fakat Efendiler! Bugün vücuda getirilmiş şu teşkilâtı şu anda bozarak Bayazıt Vilâyetine bu memurların tayini nakli imkân ve ihtimali olmadığını Heyeti Celileniz takdir buyurur zannederim. Şefik Bey kendileri de itiraf ediyorlar ki maaşların azlığı buna bais olan en mühim sebeptir. Biz daha fazlasını düşündük, hatta hükkâmın vaziyeti hazırasını da düşündük. Çünkü hükkâmın vaziyeti hazırası bir kanunla tayin edilmemiş. Kıdemleri, zam kıdemleri, azilleri, nasıpları bir kanunla muayyen değildir. Bu şerait dahilinde bilhassa o gibi uzak menatıka herkes rağbet etmiyor. Bunu da bir kanunla nazarı itibara aldık. Ve Heyeti Celilenize arz ettik. Maaşatı da nazarı itibara aldık. Ve onlara da zammettik. Ancak bunun tatbikatına şu dakikada değil; 1341 senesinde başlamak imkânı vardır. Şu dakikada o havaliye fazla yardım ve muavenette bulunmak imkânı mevcut değildir. Belki bir hâkim bulabiliriz, göndeririz. Fakat buyurdukları ve bugün arzu edilen teşkilâtı vücuda getirmek imkânı mevcut değildir. Elimizdeki bütçeden fazla iş göremeyiz.

1341 senesinde bu izah ettikleri nokta yalnız Beyazıt Vilâyetine mahsus değil bütün vilâyatı şarkiyyeye mahsus olarak ikmal ve itham edilecektir.

ŞEFİK BEY (Beyazıt) — Efendim! Bu sene Muvazenei Maliye Encümeninde bendeniz de bulundum. Cereyan eden müzakerede vilâyatı şarkiyyeye gönderilecek hükkâma taviz olarak bir teklif dermeyan buyurmuşlardı. Encümen de kabul etti. Heyeti Celilenize de gelecektir, maaş değildir.

ADLİYE VEKİLİ MAHMUT ESAT BEY — Yalnız o değildir. Maaşta da zam edilmiştir. Rica ederim, 1341 senesi için hazırladığımız bütçeyi lütfen tetkik buyurunuz.

ŞEFİK BEY (Bayazıt) — Pekâlâ, o halde kâfi görüyorum.

4. — Eskişehir Mebusu Mehmet Arif Beyin; Orduda daimi küçük zabitan istihdamına dair Müdafaai Milliye Vekâletinden suali.

REİS — Vekil Bey burada olmadığından atideki içtimaa talik ediyoruz.

5. — Diyarbekir Mebusu Zülfü Beyin; Tıp Fakültesinin Haydarpaşa'dan İstanbul'a nakli esbabı hakkında suali.

REİS — Vekil Bey olmadığından atideki içtimaa talik ediyoruz.

6. — Rize Mebusu Ali Beyin, 6 Şubat 1340 tarihli Kanunun dördüncü maddesi mucibince Rize'de tespit edilen Gars mıntıkası miktarına vesaireye dair Ziraat Vekâletinden suali.

REİS — Cevap verecek misiniz Vekil Bey?

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Reis Paşa Hazretleri! Ziraat Vekâletine ait olan sual henüz vekâlete gelmemiştirki, cevap vereyim.

REİS — Pekâla, o halde bunu da talik ediyoruz.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Pamuk mahsulüne arız olan haşaratın imhası hakkında (1/542) numaralı kanun lâyihası ile Ziraat, Muvazenei Maliye ve Adliye Encümenleri mazbataları.

REİS — Mazbataları okuyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet 30 . 11 . 1340
Kalem Mahsus Müdüriyeti
6/4089

Pamuk Mahsulüne arız olan Haşaratın imhası hakkında Başvekâletten mevrut (1/542) numaralı kanun lâyihası .

Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Pamuk mahsulüne arız olan haşaratın imhası hakkında Ziraat Vekâleti Celilesince tanzim olunup İcra Vekilleri Heyetinin 30 . 11 . 1340 tarihli ictimaında ledettezekkür Meclisi Âliye arzı takarrür eden lâyihai kanuniye ile esbabı mucibe sureti musaddakası leffen takdim kılınmıştır. Muktezasının ifasına müsadei riyaset penahilerini istirham eylerim efendim.

Başvekil
Ali Fethi

Esbabı Mucibe

En mühim mahsulâtı ziraiyemizden olan Adana pamuklarına bu sene haşere ârız olmuş ve haylice hasar ika etmiştir. Salifularz vilâyetin yüzyirmibin balya kadar tahmin olunan senei haliye pamuk mahsulü bu sebeple hemen yüzde otuz nispetinde tenezzül etmiştir. Bu mühim âfete karşı esaslı bir surette tedabir ittihaz olunmadığı takdirde haşerenin azim zararlar husule getirmesi ve az zamanda diğer pamuk mıntıkalarımıza da sirayet ve binnetice memlekette pamuk ziraatini mahvetmesi muhakkaktır. Mezkûr haşere, vaktiyle mısır ve Amerika pamuklarında da zühur etmiş ve vakti zamaniyle önü alınmaması yüzünden tevsii dairei sirayet ederek âfet şeklini almış ve yirmibir sene gibi uzun bir müdetten beri devam eden mücadeleye rağmen oralarda elan tamamiyle imhası mümkün olamamıştır.

Şu hal, bu huzur haşereye karşı sürat ve ciddiyetle ittihazı tedabir edilmesi hususundaki katî ihtiyacı bilbedahe göstermektedir. Binaenaleyh haşerenin topraklarımıza temelli olarak yerleşmesine meydan verilmemek suretiyle memleektimizin mühim bir membaı varidatını teşkil eden pamuk ziraatinin mahvolmak tehlikesinden vikayesini ve aynı zamanda çiftçilerimize hastalıksız ve evsafı matlubeyi haiz pamuk tohumu tevziiyle memleketimizdeki pamukların ıslahı ve bu sayede evsafı mergubeyi haiz pamuk yetiştirilmesini teminen tanzim ve takdim kılınan lâyihai kanuniyenin Meclisi Âlice süratle tezekkûr ve kabulü menafii aliyei memleket icbatındandır.

Ziraat Encümeni Mazbatası

Riyaseti Celileye

En mühim mahsulâtı ziraiyemizden olan Adana pamuklarına bu sene haşere ârız olmuş ve haylice hasar ika etmiştir. Salifülarz vilâyetin yüzyirmibin balya kadar tahmin olunan senei haliye pamuk mahsulü bu sebeple hemen yüzde otuz nisbetinde tenezzül etmiştir. Bu mühim âfete karşı esaslı ve seri bir surette tedabir ittihaz olunmadığı takdirde haşerenin azim zararlar husule getirmesi ve az zamanda diğer pamuk mıntıkalarımıza da sirayet ve binnetice memleketimizde pamuk ziraatini mahvetmesi muhakkaktır. Pembe Kurt namiyle maruf bu haşerenin vatanı aslisi Hindistan'dır. Mısır'a 1903 - 1910 seneleri zarfında ithal olunan âdi ve fena temizlenmiş pamukların arasında kalan tohumlarla sirayet etmiştir. Cemahiri Müttehidei Amerika'ya yağ fabrikalarında ezilmek üzere Meksika'dan ithal olunan çiğitlerle girmiştir. Adana'da Mısır cinsi pamuklarının mevcudiyeti haşerenin Mısır ve bilhassa Sudan'dan ithal olunan tohumlarla sirayet ettiğini göstermektedir. En evvel Hindistan'da keşfolunan bu kurt ağlebi ihtimal Asya'nın Burma,, Filipin Adalarının ve Japonya'nın yerlisidir. 1902 senesinde Havai Adalarına 1904'te Afrika'yı Şarkî ve Garbiye, 1903 - 1910 arasında Mısır'a, 1913 - 1916 senesinde Sudan'a, 1911 - 1912 senesinde Meksika'ya, 1913 ve 1914 senesinde Brezilya'ya, 1917 senesinde Meksika'dan Cemahiri Müttehidei Amerika'ya sirayet eylemiştir. Pembe Kurtlar pamuk mahsulüne gerek miktar ve gerek nefaset itibariyle zarar ika eder. Dönüm başına elde edilen hasılâtı tenkis ettiği gibi gerek çiğit ve gerek elyafın tenezzülü kıymetine sebebiyet verir. Kurtlar çiğit dahilinde getirildiklerinden bunları zehirli gaz istimali veya teshin ile imha etmek en mühim bir çaredir. Amerika'nın «Pempe Kurt» âfetine maruz havalisinde ve Mısır'da Çırçır Fabrikaları, pamuğu tefrik eder etmez çiğitleri teshin etmek mecburiyeti kanuniyesindedirler. Bu âfete karşı tatbik edilecek mücadeleye Çır Çır Fabrikalarından iptidar edilmek lâbüttür. Mücadelenin en ehemmiyetli noktası ve hattâ esası olan çiğitlerin derunundaki kurtların imhası keyfiyeti temin edilemezse diğer tedabirden bir netice beklemek beyhudedir. Mücadelenin diğer mühim bir noktası da son baharda kabil olduğu kadar erken ve süratle tarlalarını temizlemek ve kurtların ihtifagâhından başka bir şey olmayan pamuk nebatı ve aksamı nebatiyesini imha etmektir. Mısır'da mer'i olan kavanin; mahsul toplanır toplanmaz umum pamuk fidanlarının kökünden çıkarılmasını fidanların arasında kalan kozaların tefrik olunarak yakılmasını ve tarlalrın tamamiyle temizlenmesini amirdir. Bu suretle tırtırların büyük bir kısmı imha edilmekte ve mütebakisi dahi gıdasızlıktan telef olmaktadır. Mısır'da kozaları tathir için makineler olduğu gibi, kozaların yakılmasına nezaret eden memurlar da mevcuttur. Bu sene Adana'daki Pembe Kurtların en ziyade tahribat yaptığı tarlaların tamamiyle temizlenmesi, çiğitlerin kısmen sıcak hava ile ve kısmen semmî gazat istimali suretiyle kurtların tathiri pek mühim ve hayatî bir vazifedir. Bu noktada hükümetin azamî derecedemuavenette bulunması menafii âliye memleket icabatındandır.

Cemahiri Müttehidei Amerika Hükümeti Pehbe Kurtların hücümuna mâruz kalan tarlaların üç sene müddetle zer'ini menetmiş ve sahiplerine tazminat vermişti. Ancak bu sayede tekessür ve tenevvüünu tahdide muvaffakiyet hâsıl olmuştu.

Bu kurdu teşhis eden mütefennînler meyanında olan Mister (Duran) pembe kurt mücadelesinde unutulmaması icabeden en mühim noktanın (Erken) düsturu olduğunda israr eylemitşir. Cidalde erken davranmak, tarlaları erken temizlemek ve pamuğu erken yetiştirmek ve erken ekmek lâzım olduğunu mükerreren söylemiştir. Bu hususta erken davranmak lüzumunu Amerika tamamen takdir etmiştir. İlk defa olarak pembe kurtların mevcudiyeti tahakkuk eder etmez hükümet derhal cidale girişmiştir. Bu belânın Meksika'dan gelen tohumlarla Amerika'ya sirayet ettiği anlaşılınca hükümet o sene zarfında pamuk yağı fabrikalarına varıncaya kadar Meksika'dan gelen tohumları takip ve sürati imhasını temin etmiştir. Bu tohumların zer edildiği arazi kordon altına alınmıştır. Üç sene bu topraklarda zürraa tazminat itası suretiyle zeriyat men olunmuştur. Amerika'da Pembe Kurtların bu sayede sahai faaliyeti tahdit olunmuştur ki mütehassıslar yakın bir atide bu kurtlardan eser kalmayacağını temin etmektedirler.

Mısır'da 1910 senesinde Hindistan'dan gelen âdi pamuklar arasında kalan çiğitlerle sirayet eden bu kurt, Mısır'ın en büyük felâketi olmuştur. Mücadeleyi amir kavanın 1914 senesinde isdar olunmuş ve 1916'da ciddî surette mücadeleye başlanmıştır. İşte şu teehhür, Pembe Kurdu Mısır'ın bir âfeti daimesi haline sokmuştur. Mücadeleye daha ciddiyetle sarılan Mısır'ı ülyada 1919 da Pembe Kurtun tahribatı lâşey makamında kalmıştır.

Bu kurttan maada Amerika'da diğer mühim bir pamuk kurdu daha vardır. Bu kurdun men'i sirayetini teminen Mısır Hükümeti 1916 tarihinde isdar ettiği kanun mucibince memaliki ecnebiyeden pamuk ithalini menetmiştir. Bu haşerenin memleketimize de sirayetine meydan verilmemek için tedabiri mania ittihazı hayatî bir ehemmiyeti haizdir.

Mısır'da elyevm meriyüahkâm olan 1916 tarihli kanunun mevaddı berveç hiati arz olunur:

Madde 1. — Memlekete berveçhi ati mevaddın ithali memnudur.

Pamuk fidanı, çiğidinden tefrik edilmemiş pamuk, safi pamuk, pamuk tohumu veya pamuk haşebi.

Madde 2. — Pamuklar fidanı. Safi veya tohumdan tefrik olunmamış pamukların veya pamuk tohumunun transit suretiyle dahi ithali katiyen memnudur.

Madde 3. — İşbu mevaddın ahkâmı Ziraat Nezareti vasıtasiyle ve ticareti fenniya maksadiyle celbolunacak nebatat, hareket ve mevaddı saireye şamil değildir.

Elyevm yalnız Adana'da mevcut bu beliyyenin sair pamuk sahalarımıza sirayetini men için derhal tedabiri katiye ittihazı bir zarureti katiyyedir.

Hususatı maruzaya nazaran mezkûr âfetin memleketimizde yerleşmesine meydan verilmemesi suretiyle pek mühim bir membaı varidatımızı teşkil eden pamuk ziraatinin mahvolmak tehlikesinden viyayesini, derhal mücadeleye başlanmasını teminen Ziraat Vekâleti tarafından tanzim ve takdim kılınan lâyihai kanuniye kısmen tadil olunarak Meclisi Âliye takdim olunmuştur.

Ziraat Vekâletinin teklifi kanunisi meyanında iki esas encümenimizce tadil olunmuşturki bunlardan birincisi mükellefiyeti âmme, diğer mücadele komisyoncularının zavaifi hususlarıdır.

Ziraat Vekiliyle Ziraat Müdiri Umumisinin ve Pamuk Hastalığı zühur eden Adana Vilâyeti Mebuslarının huzuruyle ariz ve amik icra edilen tetkikat neticesinde Encümenimizce teklifi kanununin tadili zarurî görülmüştür.

Hükümetçe mükellefiyet esbabı mucibesi, amele fıkdanı ve hastalığın tehlikei azimesi ve az zamanda hastalığın imhası mülâhazatıdır. Mükellefiyetin sahası vâsi pamuk tarlalarıdır. Fıkarayı halkı, ağniyeyi memleketin tarlasında çalıştırmak maddeten müşkül olduğu gibi hak ve adil esasına mugayirdir. Elyevm malüliyeti iddia olunan bir milyon dönümü mütecaviz bu pamuk sahasının yüzde doksanına buğday zer edilmiş bulunmasından dolayı Encümenimiz amelei mükellefe usulüyle fidanları sökmek mecburiyetinin gayri kabili tatbik olduğu kanaatini hâsıl etmiştir. Senei âtiyede ise pamuk hasılatını derceden amele ile fidanların tarlalardan tamamiyle sökülüp yakılması mümkün olduğu gibi büyük arazide makinelerle çubukların kesilmesi ve bu suretle tarlaların tathiri mümkün görüldüğünden, sinini atiyede dahi amelei mükellefe usulü zait görülmüştür. Mücadele komisyonlarının maksadı teşkili, icabatı fenniyenin mahallî ihtiyacat ve hususiyatına göre ciheti tatbikiyesi tâyin olunduğundan, ziraat dairelerinin teklif edecekleri bütün usul ve takyidatı fenniyenin evvelemirde mücadele komisyonlarınca kabul ve tespiti muvafık görülerek madde ona göre tadil olunmuştur.

Diğer tadilât mühim esasata ait olmayıp, eşkâl ve teferruattan ibaret bulunduğundan ayrıca izahattan müstağni bulunmuştur. Teklifi kanuninin müstaceliyetle müzakeresini teklif eyleriz.

Ziraat Encümeni Reisi

namına	Mazbata Muharriri
Sivas	İzmir
Ömer Şevki	Mustafa Rahmi
Kâtip	Âza
Mardin	Zonguldak
Bulunmadı	Yusuf Ziya
Âza	Âza
Bolu	Kozan
Şükrü	Ömer Şadi

Âza
Denizli
Kâzım

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Muvazenei Maliye Encümeni 20 . 12 . 1340
Adet : 25

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Pamuklara ârız olan haşarat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının ıslahı hakkındaki teklifi kanuninin Encümenimizce ciheti maliyeye ait bulunan dokuzuncu maddesi tetkik ve müzakere olundu. 1340 Ziraat Vekâleti bütçesinin 343 ncü faslına (Pamuk haşarat ve emrazının imha ve tedavisi ve ıslahı masrafı) namiyle açılacak ikinci maddeye 300 000 lira tahsisatı munzamma ilâvesi pamuk mahsulünü kurtarmaya mâtuf olmak itibariyle kabul edilmiştir. Muvazenei Umumiye Kanununun 16 ncı maddesi bilumum mubayaatı bazı şerait ve kuyut altına aldığından bu hususun esaslı bir surette tadili derdesti takdim bulunan 1341 Muvazenei Umumiye Kanuniyle Heyeti Celileye arzı Encümenimizce tezekkür edilmiş ise de, pamuk mahsulünün elyevm geçirmekte olduğu hastalıkların bir an evvel ref'i için keyfiyetin tadilâtı mezkûrenin iktisabı kanuniyet etmesine taliki muvafık görülmediğinden bu maksatla alınacak tashin makineleriyle mualece ve tohum ve levazımı tesisiyenin pazarlık suretiyle sipariş edilmesi tasvip edilerek, cezaya ait mevadın tetkiki zımnında dosyanın Adliye Encümenine tevdii karargir olmuştur.

Muvazenei Maliye Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
Çorum	Çatalca
Ferit	Şakir
Kâtip	Âza
Konya	Ragıp
Fuat	
Âza	Âza
Giresun	Gaziantep
Musa Kâzım	Ahmet Remzi
Âza	Âza
Niğde	Kırşehir
Galip	Yahya Galip
Âza	Âza
Konya	Diyarbekir
Kâzım Hüsnü	Şeref

Adliye Encümeni esbabı mucibe mazbatası

Pamuklara ârız olan haşerat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının ıslahı hakkındaki lâyihai kanuniye, bu kanuna muhalif harekette bulunanların duçar olacakları cezaları tayin eden maddelerinin tetkiki için Encümenimize tevdi edilmiş olmakla mevadı mezkûre tetkik olundu.

Bu maddelerin birincisi olan altıncı madde ledettetkik mükerrerler hakkındaki cezanın iki kat olarak hükmedilmesi esasının tasrihi, mükerrer olanların cezalarını tertip ve tayinde esbabı müşeddedei takdiriyeden olan tekerrür nazarı dikkate alınarak cezalarının ona göre hüküm ve takdir olunacağı derkâr olmakla beraber, bunlardan fabrika ve müessese sahibi bulunanların müesseseleri dahi cezaen seddolunacağına mebni, mükerrerlerden iki kat cezayı nakdî alınacağına müteallik kaydın maddeten çıkarılması tensibedilmiştir.

Fabrika ve müesseseler seddi keyfiyet ve müddetinin mahdut ve muayyen olarak kabulünden ise, tertip ve tayini cezada hakkı takdirin istimaline müsait bir şekil ve mahiyette kabul ve vaz'ı ve mesele memleketin en mühim bir membaı servetiyle alâkadar olması hasebiyle «set» cezasının haddi azaminin birbuçuk aya iblâğı muvafık görülmüş ve bu kanun mucibince hükmolunacak cezalar katî olup, derhal infaz olunacağına ve set kararına karşı vukubulacak itira-

zın kararın infazından mukaddem tetkik ve intacına maddeten imkân olmadığı gibi mesele haddizatında kazaî mahiyetini haiz olarak Ziraat Vekâletinin dairei tetkikine dahil olabilecek hususatı idariyeden görülememesine binaen maddenin son fıkrası dahi tayyedilmiştir.

Yedinci madde aynen kabul edildikten sonra sekizinci maddenin müzakeresine başlanılarak, bu kanunda muayyen ef'ali memnuaya mütecasir olanların cezalarının mücadele komisyonlarınca hükmolunması ve mezkûr komisyonlara bu suretle hakkı kaza verilmesi bilittifak tasvip olunmamış ve azadan Eyüp Sabri Efendi ile Tevfik Fikret ve Münür Beylerin; ceraimi mebhuse eshabının cezalarının mahakimi umumiyece hükmedilmesi reyinde bulunmalarına karşı, Mustafa Feyzi Efendi ile Kemal, Hamdi, Nafiz Beyler Ziraate irası hasar eden haşarat ve tufeylatın itlâfına, nebatatı muzırrenin kal ve mahvına dair olan 14 Ağustos 1330 tarihli kanunda muharrer cezaların Belediye ve Nahiye Meclislerince hükmolunması esası kanunu mezkûrda kabul edilmiş olması ve her iki kanunun mevzu ve gayeleri arasında münasebet ve mukarenet bulunması hasabiyle işbu lâyihai kanuniyedeki cezaların dahi belediye ve nahiye meclislerince tertip ve hükmolunması ve maddenin 14 Ağustos 1330 tarihli kanunun sekizinci maddesinde mevzu esas veçhile tanzimi rey ve mütalââsında bulunmuş olmalariyle bu maddenin de o dairede tafsilâtı maruza veçhile tahrir ve tanzim kılınan meyazılması ekşseriyetle takarrür eylemiş olduğundan, vadı kanuniye Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur.

Adliye Encümeni Reisi Namına	Mazbata Muharriri
Çorum	Çorum
Münür	Münür
Kâtip	Aza
Bozok	Konya
Ahmet Hamdi	Mustafa Feyzi
Aza	Aza
Saruhan	Konya
Kemal	Tevfik Fikret

Türkiye Cumhuriyeti
Ziraat Vekâleti
Müdüriyeti Umumiyesi
Şube : 1137 Karar

Pamuklara arız olan Haşarat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının islahı hakkında kanun lâyihasıdır.

Hükümetin Teklifi

Madde 1. — Türkiye dahilinde yetiştirilen pamuk mahsulüne her hangi bir haşare ve hastalık arız oldukda gerek müstahsiller ve gerek fabrikatörler, pamuk çekirdeklerini Ziraat Dairelerince tespit ve hükümeti mahalliyece ilân edilecek müddet zarfında ve fennî takayyüt ve usullerle istihsal ve tathir etmeye mecburdurlar. İşte takayyüdat ve usullere tabi tutulmamış çekirdek ve çekirdekli pamuk ve vasıtai sirayet olacak her nevi mevadın istimal, hıfız ve bir yere terki ve dahili memlekette bir mahalden diğer mahalle nakli memnudur.

Madde 2. — Bir yerde hastalık zuhur ettiği Ziraat Memurları tarafından bu rapor bildirilmesini müteakip bizzat mahallin en büyük mülkiye memurünün veya kendisi tarafından tevkil edilecek bir zatın riyaseti tahtında Ziraat Müdür veya Memuru, Ziraat Odası Reisi, Meclisi İdare ve Belediyeden gönderilecek birer azadan mürekkep bir mücadele komisyonu teşkil edilir. İşbu komisyonun reis ve azalarına mücadelenin devamı müddetince verilecek ücret Ziraat Vekâletince takdir ve hayvanatı muzırra itlâfı tertibinden tesviye olunur.

Madde 3. — Pamuk tarlalarında haşere ve hastalık zuhur eder ise, mahsül eshabı, Ziraat Daireleri tarafından tayin ve hükümeti mahalliye tarafından ilân edilecek usulü imha ve tedaviyi tamamen tatbike mecburdurlar. Mezkûr usullerin tatbiki fertlerin kudreti haricinde ve geniş bir mıntıkayı alâkadar edecek mahiyette olduğu takdirde, mücadele komisyonu kararıyle bunların tatbikine onbeş kilometre dahilinde meskûn ahaliden onsekiz yaşından elli yaşına kadar malûl olmıyan bilumum erkekler bedenen veya bedeli şahsî ikamesi suretiyle mecbur tutulur. Mükellefîne tahmil edilen vazife üç günden fazla hizmeti icap ettirdiği takdirde, fazla günler için rayici mahalliye göre yevmiyeleri Ziraat Bütçesinin Hayvanatı muzırra itlâfı tertibinden verilir. İşbu kanunun tamimi tatbikinin teftişi zımnında istihdam olunacak memurini fenniyenin refakatine miktarı kâfi memurini zabıta ve mahallî memurini zabıta kifayet etmediği takdirde en yakın kıtaaatı askeriyeden zabit ve efrat terfik olunur.

Madde 4. — Pamuk haşarat ve hastalığı bulunan mahallerden diğer mahallere, haşere ve hastalıktan tathir edildiğine dair Ziraat Dairelerinin şıhadetnamesini haiz olmıyan pamuk kozası ve çekirdeği, pamuk ve pamuk fidanı ve aksamının nakli memnudur.

Madde 5. — Gerek ithalât ve gerek transit suretiyle Türkiye'ye hariçten pamuk kozası, çekirdeği, pamuk ve pamuk fidanı ve aksamının ithali memnudur. Bu kabil mevadı memnuanın gümrüklere vürudunda derhal müsadere ve ihrak için en yakın Ziraat Memuruna ihbarı keyfiyet olunur.

Madde 6. — Ziraat Vekâletince berayı tecrübe ve islâh memaliki ecnebiyeden celbedilecek tathir edilmiş pamuk tohumlariyle, tababette müstamel müstahzar pamuklar dördüncü ve beşinci maddeler ahkâmından müstesnadır.

Madde 7. — Mahallât ve kura ihtiyar heyetleriyle Kırbekçileri birinci ve üçüncü maddeler ve gümrük posta memurlariyle emanetci ve komisyoncular, dördüncü madde hilâfına hareket edenleri Mücadele Komisyonuna veya Ziraat Memuruna ihbar ile mükelleftirler.

Madde 8. — Birinci maddede mezkûr mükellefiyeti ifa etmiş eşhas ve fabrikatörlerle üçüncü maddede muharrer mükellefiyeti ifadan imtina eden mahsul sahiplerinden yüz liradan beşyüz liraya kadar cezayı nakdi ahzolunur.

Bundan maada fennî takayyüt ve usullere tabi tutulmayan ve vasıtai sirayet olan mevat mevcut ise hükümetce bilmüsadere şeraiti fenniye dairesinde tathir edildikten sonra füruht ve esmanı irat kaydolunur. Ve Çırçır fabrikaları birinci defasında biray ve tekerrürü halinde bilâ müddet mücadele komisyonu kararıyle doğrudan doğruya seddedilir. Alâkadaranın işbu sed kararına karşı hakkı itirazlarını tetkik ve intaç salâhiyeti Ziraat Vekâletine mevdudur. Dördüncü maddede muharrer mevadı memnuayı dahili memlekette bir mahalden diğer bir mahalle nakil edenlerle yedinci maddede muharrer ihbar vazifesini ifa etmeyen mahallât ve kura ihtiyar heyetleriyle kır bekçileri ve gümrük ve posta memurları ve emanetçi ve komisyoncudardan elli liradan yüz liraya kadar ve üçüncü madde mucibince indelhace mükellef tutulacak ahaliden mükellefiyetini ifa etmiyenlerden beş liradan yirmibeş liraya kadar cezayı nakdî ahzolunur. İşbu cezayı nakdiler Mücadele Komisyonunca katiyetle hükmolunur ve tediyesinden imtina edenlerden cezanın tahsili hakkkında mezkûr komisyonca tanzim olunacak mazbata mahallin en büyük mülkiye memurunun işareti tahririyesiyle lieclittenfiz müdeiümumiliğe tevdi ve mahkemei asliyece bir güna muhakemeye hacet kalmaksızın derhal hapis cezasına tehvil ve infaz olunur.

Madde 9. — İşbu kanunun sureti tatbikini mübeyyin talimatname Ziraat Vekâletince tanzim edilecektir.

Madde 10. — İşbu kanunun tatbiki için Ziraat Vekâleti haliye bütçesinin 343 ncü faslında Pamuk haşerat ve emrazının imha ve tedavisi ve ıslahı masrafı namiyle açılacak ikinci maddeye 1340 senesinde sarf edilemiyen miktar 1341 senesine dahi devren sarfolunmak şartiyle üçyüzbin lira tahsisat ita olunmuştur. Bu maksatla alınacak teshin makineleriyle mualece ve tohum ve levazımı tesisiyenin sipariş ve mubayaa suretiyle de tedarikini Ziraat Vekili mezundur.

Madde 11. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyül icradır.

Madde 12. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Müdafaai Milliye, Dahiliye, Adliye, Maliye ve Ziraat Vekilleri memurdur. 30 . 11 . 1340

Başvekil ve Müdafaai

Milliye Vekili	Adliye Vekili
Ali Fethi	Mahmut Esat
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili
Recep	Şükrü Kaya
Maliye Vekili	Maarif Vekili
Mustafa Abdülhalik	Saraçoğlu Şükrü
Nafia Vekili	Ziraat Vekili
Feyzi	Hasan Fehmi
Ticaret Vekili	Sıh. ve Mua. İç. Vekili
Ali Cenani	Mazhar

Mübadele, İmar ve İskân Vekâleti Vekili
Recep

Ziraat Encümeninin tadili

Madde 1. — Türkiye dahilinde yetiştirilen pamuk mahsulüne her hangi bir haşere veya hastalık ariz olursa pamuk zer ve nakil ve pamuğu, çekirdekten tefrik eden fabrika vesair bilcümle müessesat ashabı, züraa; pamuk çekirdeği, pamuk ve çekirdekli pamuk, koza, pamuk nebatı ve aksamı nebatiyesini ve tarlalarını Ziraat dairelerinin teklif ve suveri tatbikiyesi Mücadele Komisyonlarınca tespit ve Hükümeti mahalliyece ilân olunacak müddet zarfında ve fennî takayyüt ve usullerle icabına göre imha, tedavi, istihsal, muhafaza ve tathir etmeye mecburdurlar. İşbu takyidata tabi tutulduklarına dair Ziraat Dairelerinin şahadetnamesini haiz olmayan mevadı mezkûrenin istimal, hıfız, bir yere terki ve dahili memlekette hastalıksız ve pamuk mıntıkası olan mahallere nakli memnudur.

Madde 2. — Bir yerde hastalık zuhur ettiği Ziraat memurları tarafından barapor bildirilmesini mütea-

kip bizzat mahallin en büyük mülkiye memuru veya kendisi tarafından tevkil edilecek bir zatın riyaseti tahtında Ziraat Müdür veya memuru, Ziraat Odası Reisi, Meclisi İdare ve Belediyeden gönderilecek birer azadan mürekkep bir Mücadele Komisyonu teşkil olunur. İşbu komisyonun reis ve azalarına mücadelenin devamı müddetince verilecek ücret Ziraat Vekâletince takdir ve hayvanat ve haşaratı muzırre itlafı tertibinden tesviye olunur.

Madde 3. — Türkiye'ye hariçten pamuk kozası, çekirdeği, çekirdekli pamuk ve pamuk fidanı ve aksamı nebatiyesinin ithali ve bu kabil mevadın pamuk mıntıkalarından transit suretiyle dahi ithali memnudur.

Madde 4. — Ziraat Vekâletince berayı tecrübe ve ıslah memaliki ecnebiyeden celbedilecek tathir edilmiş, pamuk tohumlarıyle tababette müstamel müstahzar pamuklar işbu kanun ahkâmından müstesnadır.

Madde 5. — Mahallât ve kura ihtiyar heyetleriyle kır bekçileri ve gümrük ve posta memurlarıyle emanetci ve komisyoncular balâdaki mevat hilâfına hareket edenleri Mücadele Komisyonlarına veya Ziraat Dairelerine ihbar ile mükelleftirler.

Madde 6. — Birinci madde ahkâmına riayet etmeyen zürra ve eşhası saire ile fabrikatörlerden (25) liradan (500) liraya kadar cezayı nakdî ahzolunur. Tekerrürü halinde cezayı nakdilerin zıfı alınacağı gibi fabrika ve müessesesatta bir ay müddetle sed ve bu gibi mevat üzerine Hükümetçe icabatı fenniye derhal tatbik ve masraf dahi ashabından tahsil olunur. Alâkadaranın yalnız sed kararına karşı Ziraat Vekâletine itiraza hakkı vardır.

Madde 7. — Beşinci maddede muharrer ihbar vazifesini ifa etmeyen mahallât ve kura heyeti ihtiyariyeleriyle kır bekçileri ve gümrük ve posta memurları ve emanetçi ve komisyoncudardan (5) liradan (50) liraya kadar cezayı nakdî alınır.

Madde 8. — Altıncı ve yedinci maddelerdeki cezalar Mücadele Komisyonunca katiyetle hükmolunur. Ve tediyesinden imtina edenlerden cezanın tahsili hakkında mezkûr komisyonca tanzim olunacak mazbata mahallin en büyük mülkiye memurunun işareti tahririyesi ile lieclittenfiz müddeiumumiliğe tevdi ve cezayı nakdî derhal hapse tahvil olunur.

Madde 9. — İşbu kanunun tatbiki için Ziraat Vekâleti 1341 bütçesinin (343) ncü faslında pamuk haşerat ve emrazının imha ve tedavisi ve ıslahı masrafı namıyle açılacak olan ikinci maddeye 1340 senesinde sarf edilemeyen miktarı 1341 senesine devren sarf olunmak şartıyle üç yüz bin lira tahsisatı munzamma vazolunmuştur. Bu maksatla alınacak teshin makineleriyle mualece ve tohum ve levazımı tesisiye ve sairenin pazarlık suretiyle de sipariş ve tedarikine Ziraat Vekili mezundur.

Madde 10. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyül icradır.

Madde 11. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına Dahiliye, Adliye, Maliye ve Ziraat Vekilleri memurdur.

Adliye Encümeninin tadili

Altıncı Madde : Birinci madde ahkâmına riayet etmeyen zürra ve eşhası saire ile bilcümle müessesat ashabından (25) liradan (500) liraya kadar cezayı nakdî alınır. Tekerrürü halinde cezayı nakdî hüküm ve ahzıyle beraber mükerrer olan müessesat ashabının müesseseleri on beş günden bir buçuk aya kadar seddedilir ve bulaşık mevat ve müessesat üzerinde Hükümetçe icabatı fenniye derhal tatbik olunarak bu baptaki masarif ashabından istiyfa olunur.

Yedinci Madde : Beşinci maddede muharrer ihbar vazifesini ifa etmeyen mahallât ve kura heyeti ihtiyariyeleriyle kır bekçileri ve gümrük ve posta memurları ve emanetçi ve komisyoncudardan beş liradan elli liraya kadar cezayı nakdî alınır.

Sekizinci Madde : Yukarıdaki mevatta muharrer cezayı nakdiler vilâyet ve kaza merkezlerinde belediye meclisleri ve nahiye merkezlerinde dahi nahiye meclisleri tarafından kabili temyiz olmamak üzere hükmolunur.

İşbu cezayı nakdiyi vermekten imtina vukuunda belediye ve nahiye meclislerinin hüküm mazbataları en büyük mülkiye memurunun işareti tahririyesiyle lieclittenfiz müddeiumumiliğe tevdi ve mahkemei asliyece bir güna muhakemeye hacet kalmaksızın Ceza Kanununun 37 nci maddesine tevfikan derhal hapis cezasına tahvil ve infaz edilir.

REİS — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı efendim?

ZAMİR BEY (Adana) — Muhterem arkadaşlar! Geçen sene Adanamızın başına musallat olan bir belâdan Heyeti Celilenizi haberdar etmeyi ve bilfiil gözlerimizle gördüğümüz vaziyeti izah etmeyi bendeniz çok faydalı gördüğüm için bu hususta Heyeti Celilenizi tenvir etmek istiyorum. Mayıs aylarında memleketin her tarafında birden bire bir kurt havasıdır yükseldi. Hakikaten gidiyoruz, pamuk tohumlarına, pamuk fidanlarına bakıyoruz bir kurt var. Bu kurdun rengi yeşil. Bir müddet devam etti. O kadar tahribat

yaptı ki, bazı yerlerde bir dönüm arazi içinde âdeta beş okka pamuk kaldıramayacak dereceye koydu. Bazı yerlerde hafif geçti. Aradan bir müddet geçti Ağustos aylarında bu kurt zail oldu, biraz sıcak rüzgâr geldi. Bunun üzerine bir kırmızı kurt hâsıl oldu. (Pinkpunkbul) diyorlar, bu kurt pamuk tohumlarının içine giriyor. Güve şeklinde yalnız üzerine basınca sert olduğu anlaşılır. Bunlar, pamuk tohumlarının içinde bulunduğu zaman mütehassıslarının verdikleri ifadeden on sekiz, hatta otuz ay yaşayabiliyormuş. Bu, birden bire memleketi dehşetli korkuttu. Hakikaten tahribat gözönündedir. Bu sene mahsul yüz yirmi bin balya tahmin ediliyordu. Bu kurt belâsından doksan bin balya ya çıkar, ya çıkmaz. Halbuki geçen sene memlekete birçok makine geldi, çiftçilerimiz çalıştılar, geceyi gündüze katarak çalıştılar ve önümüzdeki sene için bu miktar iiki misline ifrağ için çiftçilerimiz düşünüyorlar. Fakat herkesin eli kalbindedir. Acaba bu sene de kurt gelecek mi diye. Çünkü memlekete çekirge kadar felâket getiriyor. Geçen sene Adana altmış bin balya pamuk istihsal etmişti, beher balyasını iki yüz kilodan hesap ederseniz on ikimilyon kilo eder. Bu da aşağı - yukarı birer liradan on iki milyon lira eder. Bu seneki istihsalâtı demin de arz ettiğim gibi, yüz yirmi bin balya tahmin ediyorduk. Bu tahminat hesaba pek yakın idi. Fakat bu kurt belâsından doksan bin balya bile elimize geçmiyor. Şu halde yüzde kırk derecesinde zayiat vardır. Hele yüzde otuzdan fazladır. Fakat, bu zayiat memleketin her tarafını o derece sarsmış değildir. Görülen kurtlar birden bire her yerde görülmemiştir. Muhtelif yerlerde görülmüştür. Maazallah her yerde görülmüş olsaydı elimize on bin balya bile geçmezdi. Memleketi harap etmiş, vurmuş geçmiş, fakat bazı yerlere bir şey olmamış. Vaziyet bu şekilde idi. Fakat önümüzdeki senede en çok korktuğumuz cihet budur. Tohumların üzreine salgın bir halde dağılacak olursa Adana'dan bundan sonra pamuk kaldırmak imkân ve ihtimali kalmayacaktır.

Muhterem arkadaşlar! Bu sene birçok makineler, traktörler memlekete girdi. Tahminen bu sene giren makinelerin adedi iki yüze baliğ olmaktadır. Bunlar geceli gündüzlü çalıştılar. İki milyon dönüm - tahmini olarak söylüyorum, belki aşağı - yukarı biraz da fazla olabilir - iki milyon dönüm pamuk için yer ihzar ettiler. Her halde inşallah bu pamuklara arız olan kurdu imha edecek olursak ümit ediyorum ki hâsılatımız gelecek sene kırk milyonu bulacaktır ki, muhterem arkadaşlar, kırk milyon liradır. Bu kurtlar, kırk milyon liranın karşısına geçmiş pençeleriyle onu ifna edecek bir vaziyettedir.

ALİ BEY (Rize) — Onu kıracağız.

ZAMİR BEY (Adana) — Muhterem arkadaşlar! Birçok pamuk mütehassıslarının bilhassa Amerikalıların, İngilizlerin, Fransızların Adana'da yaptıkları tetkikat neticesinde diyorlar ki, «Bu arazide iki milyon balya pamuk yetişir.» Hakikaten öyledir. Bugünkü ziraatimiz daha yüzde on raddesinde değildir. Rica ederim iki milyon balya pamuk demek, efendiler bu mesele nazarı dikkatinizi celbeder. Dört yüz milyon lira eder. Bu mesele Türkiye'nin kambiyo meselesini halleder. Memleketin istikbalini, memleketin her şeyini temin edecek bir vaziyettedir. Heyeti Celilenizin kemali ehemmiyetle nazarı dikkatini celbetmek isterim. Muhterem arkadaşlar, dünya pamuğunu gözönüne getirecek olursak üç yer bugün nazarı dikkati celbeder. Amerika, Mısır, Hindistan. Hindistan' da vasati olarak dönüm başına on iki kilo pamuk alıyorlar. Amerika'da gene vasati olarak dönüm başına yirmi kilo alıyorlar. Adana'da dönüm başına yirmi beş kilo alınıyor. Mısır'da dönüm başına kırk kilo alıyorlar. Esbabı ise oraları irva ve ıska ediliyor. İnşallah Heyeti Celileniz bunu da nazarı ehemmiyete alarak orada akan iki nehir ki, Seyhan, Ceyhan nehirleridir, boş akıyorlar. Faydadan ziyade mazarratlarını görüyoruz. İnşallah onlarla arazimizi irva ve iska edersek memleketimiz daha çok istifade eder.

Arkadaşlar bu kurt meselesi çok mühimdir. Bilhassa nazarı dikkatinizi celbetmek için şunu da söylemeyi münasip görüyorum. Amerika'da on altı milyon balya pamuk çıkarıyorlardı. Efendiler! Amerikalıların birçok vesaitleri varddır. Tayyarelerle pamuk sahalarını zehirliyorlar. Her türlü vesaite tevessül ediyorlar. Böyle olduğu halde bu sene on iki milyon yedi yüz bin balya pamuk çıkıyor. Her suretle böyle parası çok, vesaiti çok, her türlü tedabire tevessül eden bir hükümetin, gene bu kadar tedabire rağmen eski hâsılatı elde edemiyorlar. Bu hususta Heyeti Celilenizin nazarı dikkatini celbederim. Yani maksadım verilecek paraları esirgemeyiniz. Bu cihet katiyen mevzuubahis olmasın. Emin olunuz ki, bu mesele memleket meselesi, Türkiye meselesidir, kambiyo meselesidir. Memleketin refah ve saadeti meselesidir. Heyeti Celilenizden çok istirham ederim. Kanunun bilhassa Ziraat Encümeninin tadilâtı şeklinde kabul edilmesini istirham ederim.

REİS — Efendim! Kanunun heyeti umumiyesi hakkında başka söz isteyen yoktur. Maddelere ge-

çilmesini kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın.. Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Pamuklara arız olan haşerat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının ıslahı hakkında Kanun.

Madde 1. — Türkiye dahilinde yetiştirilen pamuk mahsulüne her hangi bir haşere veya hastalık arız olursa pamuk zer ve nakil ve pamuğu çekirdekten tefrik eden fabrika vesair bilcümle müessesat ashabı ve zürra, pamuk çekirdeği, pamuk ve çekirdekli pamuk, koza, pamuk nebatı ve aksamı nebatiyesini ve tarlalarını, Ziraat Dairelerinin teklif ve suveri tatbikiyesi Mücadele Komisyonlarınca tespit ve Hükümeti mahalliyece ilân olunacak müddet zarfında ve fennî tekayyüt ve usullerle icabına göre imha, tedavi istihsal, muhafaza ve tathir etmeye mecburdurlar. İşbu takayyüdata tabi tutulduklarına dair Ziraat Dairelerinin şahadetnamesini haiz olmayan mevadı mezkûrenin istimal, hıfız, bir yere terki ve dahili memlekette hastalıksız ve pamuk mıntıkası olan mahallere nakli memnudur.

ŞÜKRÜ BEY (Çanakkale) — Efendiler! Pamuklara arız olan bu kurdun ne kadar muhrip ve meşum bir şey olduğunu Zamir Beyefendi pek güzel izah ettiler. Yalnız Hükümetin teklifi; bu gibi bulaşık taraflardan naklolunacak çekirdeklerin alelıtlak hiçbir yere çıkarılmaması suretinde iken, Ziraat Encümeni bunun memnuiyetini hastalıksız ve pamuk mıntıkası olan yerlere hasretmiş, halbuki bilirsiniz ki, bulaşık hastalık zuhur ettiği vakit orasını takyit ve tahdit etmek lâzımgelir ve oradan hiçbir şey ne pamuk mıntıkası olmayan yerlere ve ne de hastalıklı diğer bir yere çıkarılmamalıdır. Eğer hastalıklı yere mütemadi bir surette hastalıklı tohum gidecek olursa, şüphesiz ki, oradaki tedabiri fenniye akim kalır. Hastalıksız olan veyahut pamuk mıntıkası olan bir tarafa nakli gayet kolaydır. Bilirsiniz ki, halkımız henüz bu gibi hususatta az çok mukadderata riayet eder ve hastalıklı tohumu kullanmaktan vazgeçmez. Binaenaleyh bendeniz bu maddede Hükümetin teklifindeki bu kaydı daha musip görüyorum ve bu gibi menatıktan yani hastalık sirayet etmiş olan menatıktan harice tedabiri fenniye ittihaz olunmaksızın katiyen pamuk ve mevadı saire çıkarılmaması talebindeyim.

REİS — Rahmi Bey Encümenden sual soracaklar.

DOKTOR MUSTAFA BEY (Çorum) — Bu pamuğa arız olan haşerenin veya hastalığın imhası için yapılacak tedabiri fenniye mahallinde suveri tatbikiyesine göre bir komisyon teşekkül edecek, bu komisyonun cezayr müterekkibesi de mahallî meclisi idare ve belediye azalarıyle Ziraat Odası Reisidir. Bu zevat mütehassıs mıdır ki, fennî bir usulü bunlar tatbik etsinler. Encümen bu bapta ne düşünüyor?

ZİRAAT ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim! Bu komisyonda Ziraat Müdürü dahildir. Yani Mücadele Komisyonu mütefennin bir azadan mahrum reğildir. Tabiî kurtların imhası için tedabiri fenniyeyi mütehassıs olmak itibarıyle Ziraat Müdür veya memuru irae edecektir. Meselâ diyecektir ki, çekirdeklerin imhası lâzımdır. Bu şekli imha iki suretle olur. Birisi teshinî şekil, diğeri tephir şekliyle. Bunların ifası için şu makineler lâzımdır der. Fakat komisyon memlekette ne kadar fabrika vardır, ne kadar makine vardır, sonra makinenin hacmi ne olacaktır. Meselâ, sonra kordonlar nasıl yapılacaktır. Yani memleketin hususiyetine göre cihatı tatbikiyesinde eşkâli tamim ve tevsi edecektir.

Yani Ziraat Fen memurlarının noktai nazarı reddedilecek değildir. Fakat fennin ahkâmına her memlekette bir şekli tatbiki vardır ve o memlekette kabili tatbik olması lâzımdır. Meselâ bugün çubukların imhası lâzımdır demekle bu, buğday tarlalarına girilerek, buğday çubuklarının imhası mıdır? Tabiîdir ki, buğday tarlalarında halkın gelecek seneki hâsılatı mevzuubahistir. Yüz binler, milyonlar sarf edilerek milyonlarca dönüm arazi zer edilmiştir. Mahdut miktarda pamuk çubuklarını imha etmek fikriyle yüz binlerce dönümü mahvetmek meselesi tabiî mevzuubahis olamaz. Mahallî Ziraat Odaları, Ticaret Odaları, mahallin pamuk hususatına ve zeriyatına vakıftırlar. Burada bendenizce mazarrat yoktur. Bilâkis tecdübesiz bazı memurların müfrit müddeiyatının önüne geçmek itibariyle bunda fayda vardır. Mazarrat yoktur. Yoksa fennin ahkâmı icra olunmayacak demek değildir.

HÜSEYİN RIFKI BEY (Edirne) — Ziraat Mektebi olan yerlerde Ziraat Mektezi muallimlerinin de bu heyete dahil olması muvafık değil midir?

RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim, mücadele meselesi, yani kanunun tatbiki çok faaliyet müstelzim bir iştir. Binaenaleyh bir ziraat mektebi müdürünü mektepten alıp, komisyonda ona mütemadi tetkikat yaptırmak, pamuk tarlalarını gezdirmek, imha mesaili arasında bulundurmak onun mektepteki vazifesini ihmale sebebiyet verir. Eğer orada ziraat memuru

yoksa Hükümet, başka yerden mutlaka bir ziraat memuru getirir.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Efendim! Pamuk mahsulüne herhangi bir haşere veya sari hastalık arız olursa yapılması lâzımgelen takayyüdatı fenniye ile o imha olunur. Haşerat ve hastalık sâri olmazsa gene aynı şey yapılacak mı?

AHMET HAMDİ BEY (Bozok) — Haşere sâri olur mu?

RAHMİ BEY (İzmir) — Hayır efendim! Yalnız sâri hastalıklar için ve sâri hastalık olan yerlerde...

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Şu halde maddeye (Sâri) kelimesinin ilâvesi muvafık olmaz mı? Maddei kanuniye şahsî telâkkilere müsait olmamalı; katî olması lâzımdır.

RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim! Bu sâri kısım daha ziyade mantar kısmında olur. Tabiî mevzuubahis olan muzır haşeredir. Faydalı olan haşere tezyit ve teksir edilir. Nitekim portakal ağaçlarındaki bir haşere diğer muazır haşereyi imha ettiği için öteki ağaçlara da getirtilir ve ağaçlardaki diğer mikropları imha eder. O itibarla buradaki haşerattan maksat muzır haşerattır.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Yani sâri zır haşerattır.

RAHMİ BEY (Devamla) — Efendim! Haşerenin sirayeti mevzuubahis olamaz ve o kelime oraya ikame edilemez. Haşerat sirayetten ziyade tekessür eder.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Bir kaza arazisi dahilinde beş çiftçinin tarlasına hastalık arız olmuştur, fakat bu hastalık fennen etrafa sirayet edemeyecek bir hastalıktır. Bunun çekirdeğini imha etmek elzemdir. Bunu anlarım. Hastalıklı bir tohum kalmasın diye. Fakat mahsulü de imha etmek imkânı yoktur. Çünkü iyi ve kötü bir mahsul alınır ve kötü bir fiyatla satılabilir. Zannediyorum ki, bu maddenin maksadı nefiam için zararı hası ihtiyar etmek esasıdır. Öyle ise sâri olmak şarttır ve sâri kaydı olmadığı takdirde bu madde ahkâmını tatbik edecek olan memurlar aynı surette hareket edemezler. Madde şahsî telâkkiyatın mevzuundan çıkmalıdır. Onun için diyorum ki maksatları benim anladığım gibi ise (Sâri) kaydının ilâvesinde mahzur var mı yok mu, bunu anlamak istiyorum.

RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim! Bir defa haşereden sonra hastalık tabiri vardır. Buyurduğunuz şekilde ifade olunmuş değildir. Haşereye sâri kelimesi ilâve olunamaz. Fakat hastalığa ilâve olunabilir. Herhangi hastalık muzır olmadıkça yani mevzîî kalacak, mazarratı olmayacak ve ittisa peyda etmeyecek olan hastalıklar zaten hastalık addolunamaz. Tabiidir ki, burada muzır olan kısımları mevzuubahistir.

Sonra her hangi hastalık olursa olsun mahsul imha edilmeyecektir. Yalnız muzır haşereden tathir olunacaktır. Binaenaleyh bendeniz bu itiraza mahal görmüyorum.

ZİRAAT MÜDİRİ UMUMİSİ ALİ RIZA BEY — Efendim! Gerek hayvanatta ve gerek nebatatta hastalık ya fizyolojikman veyahut bir amili maraz dolayısıyle olur. Bu amiri marazda ya hayvaniyül esastır, ya nebatiyül esastır, Binaenaleyh gerek nebatiyülesas ve gerek hayvaniyülesas olan herhangi bir hastalık sâridir. Sâri olmayan hastalık yalnız teratolojik veyahut bedenî bir noktai nazardan fizyolojik olan hastalıktır. Alelıtlak nebatata arız olan haşere, nebatatı tüfeyliyedir veyahut mikroptur. Elyevm Türkiye' de mevcut olan yalnız bu pembe kurt değildir, başka hastalık da vardır. Bugün İzmir ve Adana'da Eliois denilen böcek de vardır. Fakat Elioisin yaptığı tahribat pembe kurdun yapmış olduğu tahribata muadil olmadığından bunun hakkında elyevm bir tedabir ittihaz etmiyoruz. Binaenaleyh o da herhangi bir nebatattır. Bir mıntıkada tehlike husule getirecek, bir şiddet alacak olursa bittabi mücadele başlayacaktır. Ziraat memuru o zaman hastalığın tehlikeli bir şekil aldığını derhal raporla bildirecek, Mücadele Komisyonu da faaliyete geçecektir. Binaenaleyh bu kaydın konmasına lüzum yoktur efendim.

MUSTAFA BEY (Çorum) — Hükümet bu fennî tekayyüdatın sureti tatbikiyesini komisyonlara bırakmak hususunda müttefik midir?

ZİRAAT MÜDİRİ UMUMİSİ ALİ RIZA BEY — Efendim! Ziraat memurunun vereceği rapor üzerine Mücadele Komisyonu işe mubaşeret edecektir. Biz evvelce doğrudan doğruya Ziraat Memurunun vereceği rapor üzerine Ziraat Komisyonu hareket etsin demiştik. Fakat Ziraat Encümeni azası ve Adana Mebusu Muhteremi Beyefendiler; aykırı bir mesele olur dediler.

DOKTOR MUSTAFA BEY (Çorum) — Efendim; rica ederim. Nasıl olur izah etsinler, bir misal göstersinler. Fenne karşı o komisyonlar nasıl icrayı hüküm edebilirler.

ZİRAAT MÜDİRİ UMUMİSİ ALİ RIZA BEY — Efendim! Rahmi Beyefendi Hazretlerinin buyurdukları gibi Adana'da mevcut olan buğday tarlalarının içerisinde pamuk nebatları mevcuttur. Malumu

ihsanınız, pamuk tarlalarına her sene pamuk ekilmez. Bir sene pamuk ekildikten sonra ertesi sene o tarlanın birtakım nıkatına hububat zeredilir. Hububat zeredilen yerlerde alât ve edevat şayet basit bir halde ise pamuk saplarını deviremez bile. Pamuk sapları tarlanın üzerinde daima kaimen bulunur. Binaenaleyh evvelce pamuk tarlası olan arazi ratıp değilse ve maruzatta ufak bir irtifada ise böceklerin oraya girmesi ihtimali vardır. Fakat böyle bir vaziyette bulunmadığı takdirde o mezruatın içerisine girmek muzırdır. Binaenaleyh ziraat memurları doğrudan doğruya fenle alâkadardır. Fen olmakla beraber - çünkü fen olduğu zamanlar daima birtakım lâboratuvar hayatı vardır - ve tedabiri fenniyenin kabiliyeti tatbikiyesi olan o mahalle göre değişebilir. Maksat yalnız bir reyden çıkmasın! Mücadele heyetini terkip eden azanın da reyleri olsun. Ziraat memurunun vermiş olduğu rapor üzerine hareket etmek ve esasa dokunmamak, suveri tatbikiyesi değişmek şartıyle.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Efendim' Sualim var. Beyden bir şey soracağım.

REİS — Vekil Beyefendi kendileri cevap vereceklerdir.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Efendim! Hükümetin teklifinde hastalığın ehemmiyeti, pamuk mahsulünün kıymetini nazarı dikkate alarak icabettiği takdirde kozaları, aksamı nebatiyeyi ve çubukları toplattırmak için mükellefiyeti âmme teklif edilmişti. Encümende bu mesele etrafında uzun uzadıya görüşüldü. Mükellefiyeti âmmenin bu sene için imkânı maddisi olmadığı anlaşıldı. Çünkü tarlaların onda sekizi buğday ekildiği için aksamı nebatiye ile çubukların toplattırılması veyahut bunların imha ve ihrak ettirilmesi buğday mahsulüne azim hasar iras edeceğinden dolayı encümen, mükellefiyeti âmme kısmını tadil etti, vekâlette encümenin bu fikrine iştirak etti. Tedabire gelince : Tedabir iki kısımdır. Biri fennî, diğeri bilamel idarî tedabirdir. Fennî olan tedabir makine ile, (Siklon B) denilen zehirle tohumlar ve pamuk mevadı tathir olunacaktır. Bu hususta memurini fenniyenin verecekleri raporun, ne bir harfine, ne bir kelimesine komisyonların, idarî işlerle meşgul olacak heyetlerin müdahalesi olamaz. Müdahale ettikleri takdirde dinlemeyiz. (Bravo sesleri)

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Yalnız Mustafa Beyin endişe ettikleri nokta memurların kabiliyeti ilmiyeleri müsait midir? Meselesidir.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Komisyonların faaliyeti; en ziyade nebatat üzerinde yani tarlalarda bilamel yapılacak takibat, hangi mevsimde olsun, ne şerait dairesinde yapılsın, tarla sahipleri ne suretle mecbur tutulsun gibi idarî hususata taallûk eder. Bu hususta memurini fenniye, belki katî, seri ve âcil tedbirler ifade edebilirler. Fakat dünyada her şey imkân ile kabildir. Misal olarak söylüyorum. Memurini fenniye, bir ay zarfında, on beş gün zarfında bütün Adana sahasının tathiri için rapor verdi. Komisyon bakar, tetkik eder, düşünür ve nihayet der ki: Bu sahanın tathiri ancak şu kadar müddette yapılabilir. Halk, şu müddet zarfında tarlaları işler, çubuklar şu müddet zarfında ihrak edilir, aksamı nebatiye de şu mevsimde toplanır. Bunlar üzerinde komisyonun reyinden, fikrinden mesaisinden istifade edilir. Yoksa kısmı fennisi üzerinde komisyonun mütalâası varit değildir ve olamaz da... Binaenaleyh maksat da budur. Mükellefiyeti âmme kaldırıldıktan sonra artık birinci maddeyi encümenin tadil ettiği veçhile kabul etmekte zaruridir.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Efendim! Ziraat Müdiri Umumisi Bey buyurdular ki: (Haşere ve hastalık bu maddede nazarı dikkate alınırken sâri olanları nazarı dikkate alınmıştır. Fakat haşere ve hastalığın gayri sârisi de vardır. Sârisi de vardır.) Binaenaleyh haşeratın ve hastalığın gayri sârisi ve sârisi varsa ve burada kasıtları da sâri olan hastalık ise maddei kanuniyeye sâri kaydının girmesi lâzım mı dır, değil midir?

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Efendim! Hiç şüphe yok ki: Kanun; muzır haşere ve sâri hastalıklar içindir. Müdiri Umumi Beyin yaptığı tasnif fennî bir tertip ve tasniftir. Binaenaleyh; buradan maksat sâri hastalık olunca (Haşere ve sâri hastalıklar) pek âlâ denebilir. Bunda da bir mahzur yoktur. Fakat fen; haşereyi ve hastalıkları tertip ve tasnif ederken bir ziraat mütehassısı belki buna lüzum görmeyebilir. Fakat kanunu tatbik ve takip edecek olan memurlar için vuzuh ifade etmek üzere bu kelimenin ilâvesinde mahzur yoktur. Diğer taraftan rüfekadan bir zat buyurdular ki: (Her mahalde Ziraat Memurları yoktur. Ziraat Memuru bulunmayan yerlerde mektep müdürleri de bu komisyonda bulunsunlar) Efendim! Zaten pamuk hastalığı kurt hastalığı ve haşere olan mahallerde mücadele tertibatı alınacaktır. Orada esasen ziraat memuru olmasa dahi vekâlet; diğer taraflardan oraya bir değil, müteaddit ziraat fen memurları ve mütehassıslardan

mürekkep bir heyeti fenniye gönderecektir. Mücadele başlayınca, orada memur varmış, yokmuş, adedi azmış, değilmiş. Bu, mevzuubahis değildir. İcabederse diğer taraftaki memurlardan, belki merkezden veya diğer vilâyetlerden birçok memurlar göndermeye mecburuz. Binaenaleyh mücadele icra edilecek olan herhangi bir vilâyete ziraat memurlarının yokluğu mevzuubahis olamaz.

AHMET MUHTAR BEY (Trabzon) — Maddeyi reye koyunuz efendim.

REİS — Efendim! Başka söz isteyen yoktur. Tadil takrirleri okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Birinci maddenin son fıkrasındaki (ve dahili memlekette hastalıksız pamuk mıntıkası olan mahallere nakli memnudur.) Cümlesi yerine Hükümetin teklifi üzere (ve dahili memlekette bir mahalden diğer mahalle nakli memnudur) cümlesinin kabulünü teklif eylerim. 8 Kânunusani 1341

Çanakkale Mebusu
Şükrü

REİS — Efendim! Şükrü Beyin takririni nazarı itibara alanlar ellerini kaldırsın... Aksini reye koyuyorum, nazarı itibara almayanlar ellerini kaldırsın... Şükrü Beyin takriri nazarı itibara alınmamıştır efendim.

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Efendim! Müsaade buyurursanız takririmi izah edeyim. (Takrir okunsun sesleri)

Riyasete

Birinci maddeye «hastalık» kelimesinden evvel bir «sâri» kelimesinin ilâvesini teklif ederim.

Karasi
Ahmet Süreyya

AHMET SÜREYYA BEY (Karasi) — Efendim! Birinci madde şöyledir. «Türkiye dahilinde yetiştirilen pamuk mahsulüne herhangi bir haşere veya hastalık arız olursa ilh...» Ziraat Müdiri Umumisi Bey, bittabi yüksek ve derin bir ihtisas sahibi oldukları cihetle şu suretle ifade buyurdular ki, haşere daima sâridir. Çünkü bir amili marazdır; hastalık sâri ve gayri sâri hastalıklar olarak tasnif oulnabilir. Halbuki maddei kanuniye mutlaktır ve bir hastalık ve haşere olursa diyor. Haşere nereye düşerse onu yakar, oraya tesir eder. İka ettiği tesirinden derecesi mütefavittir. Her vakit o mahsulü mahvetmez.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — İştirak ediyoruz efendim.

AHMET SÜREYYA BEY (Devamla) — Binaenaleyh eğer maddei kanuniye böyle mutlak kalırsa cahil bir fen memuru... (Gürültüler)

MUHTAR BEY (Trabzon) — Cahil fen memuru olur mu ya?

AHMET SÜREYYA BEY (Devamla) — Evet çok vardır. (Doğru söylüyorsun sesleri) (Öyle şey olmaz sesleri) çok vardır. Efendim! Vekâlet inkâr ederse esami tasrih edebilirim.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Doğru söylüyor. Açık söyleyelim...

AHMET SÜREYYA BEY (Devamla) — Şahadetnameli cahil mi istersin bu dünyada!.

HALİS TURGUT BEY (Sivas) — O başka; eğer varsa kullanılmasın.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Kızma, kızma Mustafa Bey, doğru söylüyorlar!..

AHMET SÜREYYA BEY (Devamla) — Yahut gayri âlim bir fen memuru, bunların ikisi de vardır.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Veyahut yalnız nazariyatçı.

AHMET SÜREYYA BEY (Devamla) — Hastalık kelimesinden istifade eder ve mahsulü ifna eder. Hastalık Ziraat Müdürü Beyin, ifade ettiği gibi sâri değil mi? On kişi huzurunda keser, bağlar, bir zabıt varakası yapar, giderim, gayri sâri bir hastalık iken, mazarrat ika etmeyecek bir hastalık iken, bunu cehlinden dolayı kestiler, beni şu kadar zarar ve ziyana soktular derim. Mahkemeden zarar ve ziyanımı alırım. İşte ben Türk çiftçisinin ve zavallı bağrı yanık Mehmetin bu gibi taarruzlara ve gadirlere maruz kalmasına mani olacak bir kaydın buraya ilâvesini istiyorum. İsterseniz kabul ediniz, isterseniz kabul etmeyiniz.

REİS — Süreyya Bey takririni izah buyurdular efendim. Reyinize arz edeceğim.

(Karasi Mebusu Ahmet Süreyya Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Süreyya Beyin teklifini nazarı itibara alanlar ellerini kaldırsın... Nazarı itibara almayanlar ellerini kaldırsın... Nazarı dikkate alınmıştır efendim.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Bir kelimedir maddeye ilâve edelim efendim.

REİS — Bu kelimeyi maddeye ilâve ettikten sonra maddeyi okuyoruz:

Pamuklara âriz olan haşeret ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumlarının ıslahı hakkında kanun

Madde 1. — Türkiye dahilinde yetiştirilen pamuk mahsulüne her hangi bir haşere veya bir sâri hastalık arız olursa pamuk zer ve nakil ve pamuğu çekirdekten tefrik eden fabrika vesair bilcümle müessesat ashabı ve zürra, pamuk çekirdeği, pamuk ve çekirdekli pamuk, koza, pamuk nebatı ve aksamı nebatiyesini ve tarlalarını, ziraat dairelerinin teklif ve suveri tatbikiyesi mücadele komisyonlarınca tespit ve Hükümeti mahalliyece ilân olunacak müddet zarfında ve fennî takayyüt ve usullerle icabına göre imha, tedavi istihsal, muhafaza ve tathir etmeye mecburdurlar. İşbu takayyüdata tabi tutulduklarına dair ziraat dairelerinin şahadetnamesini haiz olmayan mevadı mezkûrenin istimal, hıfız, bir yere terki ve dahili memlekette hastalıksız ve pamuk mıntıkası olan mahallere nakli memnudur.

REİS — Efendim! Maddeyi okunan şekilde reyinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Aksini reye koyuyorum, kabul etmeyenler ellerini kaldırsın... Birinci madde kabul edilmiştir efendim.

Madde 2. — Bir yerde hastalık zuhur ettiği Ziraat Memurları tarafından barapor bildirilmesini müteakip bizzat mahallin en büyük mülkiye memurunun veya kendisi tarafından tevkil edilecek bir zatın riyaseti tahtında Ziraat Müdür veya memuru, Ziraat Odası Reisi, Meclisi İdare ve Belediyeden gönderilecek birer azadan mürekkep bir Mücadele Komisyonu teşkil olunur. İşbu komisyonun reis ve azalarına mücadelenin devamı müddetince verilecek ücret, Ziraat Vekâletince takdir ve hayvanat ve haşeratı muzırre itlâfı tertibinden tesviye olunur.

REİS — Efendim! Madde hakkında söz isteyen var mı? (Hayır sesleri) Madde hakkında söz isteyen yoktur, tadil teklifleri de yoktur, maddeyi aynen...

AHMET MAHİR EFENDİ (Kastamonu) — Efendim! İkinci maddeye de (sâri) kelimesini koymalıdır. Çünkü birinci de kabul ettik.

REİS — Tahriren teklif yapınız efendim. Mahir efendinin teklifi hakkında Encümenin bir mütalâası var mı?

RAHMİ BEY (İzmir) — Kabul ediyoruz efendim. Yalnız birinci maddede haşere ve hastalık mevzuubahis idi, burada yalnız hastalık vardır. Tabiî sâri hastalık suretinde olursa da bir beis yoktur, aynı fıkrayı aşağıda aynen tekrar etmek münasiptir. Mamafih yukarıda mezkûr olduğu için konmasa da olur. Heyeti Celileniz nasıl arzu ederse öyle yapalım. Yukarıda tasrih edilmiştir. Bu madde, onun ciheti tatbikiyesine ait bir maddedir.

AHMET MAHİR EFENDİ (Kastamonu) — Lâzımdır efendim.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Mahaza konulmasında da bir mahzur yoktur.

RAHMİ BEY (İzmir) — O halde bendeniz şu şekli teklif ediyorum: «Bir yerde haşere veya sâri hastalık zuhur ettiği ilh...»

DOKTOR MUSTAFA BEY (Çorum) — Efendim! Demek ki, Hükümet pamuklara arız olan hastalıklardan yalnız sâri kısmıyle mücadele edecektir, diğerleriyle mücadele etmeyecek midir? İhtimal ki, pamuklara arız olan hastalıklar içerisinde gayri sâri hastalıklar vardır ki, daha tehlikelidir.

REİS — O mesele halledilmiştir efendim.

RAHMİ BEY (İzmir) — İkinci maddeye de aynen birinci maddedeki (bir yerde haşere veya sâri hastalık zuhur ettiği) fıkrasının ilâvesi muvafıktır efendim.

REİS — Efendim! İkinci maddeyi encümenin teklif ettiği şekilde okuyoruz :

Madde 2. — Bir yerde haşere veya sâri hastalık zuhur ettiği ziraat memurları tarafından barapor bildirilmesini müteakip bizzat mahallin en büyük mülkiye memurunun veya kendisi tarafından tevkil edilecek bir zatın riyaseti tahtında ziraat müdür veya memuru, ziraat odası reisi, meclisi idare ve belediyeden gönderilecek birer âzadan mürekkep bir mücadele komisyonu teşkil olunur. İşbu komisyonun reis ve âzalarına mücadelenin devamı müddetince verilecek ücret Ziraat Vekâletince takdir ve hayvanat ve haşeratı muzırra itlâfı tertibinden tesviye olunur.

REİS — Efendi! İkinci maddeyi bu şekilde kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul etmeyenler ellerini kaldırsın... İkinci madde kabul edilmiştir efendim.

Madde 3. — Türkiye'ye hariçten pamuk kozası, çekirdeği, çekirdekli pamuk ve pamuk fidanı ve aksamı nebatiyesinin ithali ve bu kabil mevadın pamuk mıntakalarından transit suretiyle dahi imrarı memnudur.

ŞÜKRÜ BEY (Çanakkale) — Efendim! Bendeniz şimdi okunan maddenin değil, Hükümetin teklif etmiş olduğu üçüncü maddenin kabulü ricasiyle kürsüye geliyorum. Malûmu âliniz, bu haşerenin her halde itlâfı serveti millimiz noktai nazarından bir vecibedir, Bunun itlâfı da ihtimal ki amele tedariki suretiyle mümkün olmayacaktır, Nasıl ki çekirge ve muzır hay-

vanatın itlâfı hakkında mecburiyeti kabul ettik, zannediyorum ki, burada da aynı zaruret karşısındayız. Gerçi Ziraat Vekili Beyefendi, bu senelik bundan vazgeçildiğini söylediler. Fakat hastalık ve haşere İlkbaharda zuhur ederse elde salâhiyeti kanuniye olmadan onu itlâfa yetişebilecekler mi? Bunu takdir kendilerine aittir. Eğer mükellefiyeti lüzumsuz görüyorlarsa buna diyecek yok. Yani bu mesuliyeti kabul ediyorlarsa febiha. O halde lüzum yoktur. Yalnız, bendenizin nazarı dikkatimi celbetti, Ziraat Encümeninin mazbatasında zenginlerin de fakirlerin sırtından istifade edeceği ve mükellefiyeti âmmeye lüzum olmadığı zikrediliyor. Malûmu âliniz Meclisi Âli, henüz komünistliği ilân etmedi ve erbabı servete de ilânı harb etmedi.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Henüz diyorsunuz sonra edecek mi ki?

ŞÜKRÜ BEY (Devamla) — Bu bir yangındır. Yangında servet sahibinin malı heder olsun, fukara kurtulsun diye düşünmek muvafık değildir. Nasıl bir yangın zuhurunda fakir, zengin o harikin itfası için beraberce derhal çalışması lâzımgelirse; böyle, bilhassa memleketin en mühim bir servet membaına ırası hasar eden bir kurt veya diğer hastalığın itfası için hiçbir düşünce nazarı itibara alınmayarak herkesin koşması lâzımdır ve zannetmiyorum ki vatandaşlardan hiçbir kimse bu hizmetten kaçmış olsun. Bendenizce eğer lüzumu katî yoksa, eğer Ziraat Vekâleti bu mesuliyeti deruhde ediyorsa, yani her hangi bir zaman bu haşere müthiş bir tehditle karşısına çıktığı vakit vesaiti saire ile itfa edeceğine kani ise lüzum yoktur. Fakat bu sene lâzım olmaz da belki gelecek sene lâzım olur. Binaenaleyh bu hususu ihmal etmek doğru değildir. Çünkü olur ki her hangi bir vaziyet karşısında bu mükellefiyete ihtiyaç hâsıl olur ve belki o vakit Meclis de münakit bulunmaz. Ne yapılacaktır? O vakit bu vaziyeti müessife belki de gelecek sene Adana'da pamuk mahsulünün dûçarı hasar olmasına sebebiyet vermiş olur. Bunun kanuna dercinde hiçbir mahzur yoktur. Ziraat Vekâleti lüzum görmezse istimal etmez. Fakat bir lüzum karşısında da eli kolu bağlı bir halde kalmış bulunmaz. Onun için Hükümetin üçüncü madde olarak teklif ettiği maddenin kabulünü teklif ve rica ediyorum. Pamuğa ârız olan haşarat ve hastalıklardan daha az zarar iras eden şeylerde mükellefiyeti âmmeyi kabul ettik. Çekirge, hemen hemen aynı vaziyettedir ve ziraat için aynı ehemmiyeti haizdir. Bunun için mükellefiyeti âmme usulü kabul edilmiştir. Binaenaleyh kanuna geçmesinde zarar olmadığı gibi şimdiden geçmesinde de Heyeti Vekile için fayda vardır.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Hükümet amele tutar, bu kanunu gene tatbik eder.

RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim! Mükellefiyet meselesinin mahalli tatbiki neresidir, evvelâ onu arz edeyim de sonra mükellefiyetin lüzum ve ademi lüzumu meselesi tenevvür eder. Bir defa pembe kurt hastalığının en ziyade mazarrat ika eden kısmı tohumda olandır. Birinci derecede tohumu tathir etmek, hastalığın imhasında yüzde doksan derecede muvaffakiyetini temin etmektir.

Mühendis ve mütehassıs olan Mösyö Andre de - ki senelerce Mısır'da bu hastalıkla mücadele etmiş bir mütehassıstır - daima muvaffakiyetin esasını çekirdeklerin içindeki kurtların imhasında aramaktadır. Kurt iptida çekirdeklerin içinde tegaddi eder, çekirdekte gıda bulamazsa, çekirdeğe giremezse pamuğun kabuğu ile, çubuğu ile ve elyafiyle tegaddi eder. Yani birinci derecede biz memlekette çekirdekleri tathir edebilirsek en mühim kısım bertaraf edilmiş olur. Çünkü hastalık bunlar vasıtasıyle intişar eder. Binaenaleyh mühim bir kısmının intişarı esbabını defetmiş olacağız. Sonra çekirdeklerin pamuklardan ayrılması çırçır fabrikalarında olur. Çekirdek ayrıma mutlaka fabrika ameliyesine muhtaçtır. Sonra fabrikalara konacak tathir aletleriyle çekirdekleri tathir etmek mümkündür. Çünkü en ziyade muvaffakiyet de bu cihette temin olunacaktır. İkinci derecede pamuk kozaları alınır, depolarda muhafaza edilir. Fakat iki milyon dönüm arazideki pamuk çubuklarının köklenmesi, toplanması, yakılması çok müthiş bir ameliyedir. Bunu ne Mısır Hükümeti ve ne de Amerika Hükümeti yaptığı kanunlarla tatbik edememiştir. Bu sene mevsimi imha mürur ettiği cihetle Ziraat Vekâleti amele azlığından dolayı hastalığı tamamen kal ve imha gayesini istihdaf ederek bir, birbuçuk ay evvel mükellefiyet esasına teklif etmiştir. Bu teklif esas itibarıyle pek doğrudur. Çünkü bunda memleketin iktisadiyatı mevzubahistir. Pamuğu kurtarmak, memleketin en büyük servetini kurtarmak demektir, memleketin kambiyosuna icrayı tesir edecek bir şeyi kurtarmaktır. Hakikaten lâzımdır. Fakat bunun tatbikine gelince : Gerek Adana Mebusini muhteremeleri arkadaşlarımız ve gerekse Encümen Azayı kiramı bunun bu suretle imhasına kani olmuşlardır. Çünkü arazi vardır ve bu arazide ziraat edilmiştir. İyilik yapalım derken fenalık yapmak ihtimali de pek çoktur. Zaten ufak mikyasta ziraatı olan her çiftçi kendi tar-

lasının çubuklarını kanunun mecbur ettiği günden itibaren imha edebilir. On dönüm pamuk tarlası bulunan bir çiftçi hasattan sonra çubukları, kökleri imha edebilir. Fakat 1 000 - 5 000 dönüm gibi vasi sahalarda mesele berakistir. Bunda imhanın müşkülâtından dolayı mükellefiyeti âmme teklif edilmiştir. Bendeniz iddia ediyorum ki böyle vasi sahalarda ziraat edilmenin imkânı yoktur. Bir defa ufak zürra tarlasını temizleyerek çubuklarını mahrukat makamında istimal etmektedir. Ovalık arazi olduğundan mahrukat yoktur. Bunları söker, biriktirir, yakar ve gayri tabiî olarak çubukları imha etmiş olur. İkinci derecede buğday ekilen arazide pulluklar çubukları devirir, bir kısmı çürür. O arazi ki nadastan boş bırakılmaz, çünkü kurtlar gelecek sene etrafına mazarrat ika edebilir. Bunun için de ameleyi işinden gücünden alıkoyup da bir maksat uğrunda istihdam da doğru değildir. Çünkü ne kadar çalışsak bu usulde imha imkânı yoktur. Bunu Mısır Hükümeti 1906 senesinden beri çalıştığı halde imha edememiştir. Yalnız üç sene ziraati tatil etmiştir. Hakikaten ziraat olmayan yerlerde üç sene ziraat olmazsa kurt aç kalıyor, mazarrat ika edemiyor. Bizim memleketimizde bu kadar vasi tazminatı müstelzim, ziraati ızrar edecek derecede bir karar ittihaz edemeyiz. Biz yalnızca Mısır Hükümetinin yaptığı gibi arazi eshabını yani tarlasından müstefit olanı icbar ederiz. Gelecek seneden bilitibar bunun da çaresi ancak budur. Büyük çiftliklerde ziraati makine ile yapmaktadırlar. Onbin dönüm arazi tabiî adi pulluklarla öküzlerle olmaz. Toprak 30 santim derinliğinde harfolunursa kurt gıda bulamıyor, mutlaka mahvoluyor. Demek ki imhanın birisi çubukları kökünden çıkarıp yakmak, ikincisi toprağı derin harfetmektir. Hiç olmazsa çiftlik sahipleri evvelâ çayır veya orak makineleri ile tarlalarındaki çubukları kestirir yakarlar. Sonra da traktörler veya pulluklarla arazilerini derince işlerler. Bu ameliyeden sonra mazarratın yüzde seksen - doksanı giderilmiş olur. Nihayet kökler kalıyor ki onları da harfiyatla imha etmek mümkündür. Ama harfiyat 30 santim olmamış da 25 santim olmuş bu da memleket hesabına büyük bir hizmettir. Şu halde imha imkânı mevcut iken ve zaten hastalığın yüzde yüz imhası imkânı yok iken ahaliyi beyhude yere ızrar etmeyi biz muvafık görmedik. Esasen bu sene bunun imkânı da yoktu. Gelecek seneden itibaren ameliyenin mütekâsif olduğu, yani pamuk topladığı zamanlarda pamuk tarlalarından çıktıklarını müteakıp tarlalarını biçerler ve çubuklarını da imha ederler. Bu suretle pamuk ekerler ve memlekette hâsılatı tathir etmiş olurlar.

REİS — Şükrü Bey sual mi soracaksınız?

ŞÜKRÜ BEY (Çanakkale) — Ziraat Vekili Beyden rica edeceğim. Bu maddeyi evvelce niçin teklif etmişler?

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Efendim! Fen Memurlarının verdikleri rapora nazaran haşerenin yüzde sekseni çekirdekte yaşıyor ve hayatını orada temin ediyor. Yüzde onu toprakta, yüzde 15 - 20'si zamana göre aksamı nebatiyede yaşıyor. Çayırlardakini tamamen yakmak, makineden geçirmek veya ilâçlamak suretiyle hastalığı sureti katiyede bertaraf ettik demek değildir. Zaten böyle olsaydı vekâlet bu üçüncü maddeyi teklif etmezdi. Tarlada da ameliyat yapmak mecburiyeti vardır. Encümen Mazbata Muharriri Beyin izah buyurdukları veçhile Adana'da bu sene pamuğa tahsis edilen arazinin miktarı bir milyon dönümü mütecavizdir. Bu kadar vasi araziyi 30 santim derinliğinde sürmek müşküldür.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Mahaza yüzde sekseni sürmüştür.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Hayır; hiç bir zaman 30 santim derinliğinde harfiyat yapılmaz. Onun nispeti başkadır. Fakat sürmekle de burada hastalık kalmamış demek doğru değildir. Çubukları, koza döküntülerini, aksamı nebatiyeyi toplamak ve imha etmek lâzımdır. Tam ve kâmil tedbir bu idi. Bunu birbuçuk ay evvel Heyeti Celilenize teklif ettiğimiz zaman arz etmiştik. Üç encümende müzakere edildi. Encümenlerde mümkün olduğu kadar süratle müzakere ettiler. Bu sırada Adana'da arazinin bir kısmına buğday ekildi. Aksamı nebatiyeyi toplamakla haşereyi imha ederken diğer taraftan buğday mahsulüne zarar verileceği neticesine vasıl olduk. Biz mükellefiyeti âmmeyi arz ederken Adana'da amele bulunamadığından vasi mikyastaki arazi üzerinde Adana'da yaşayan bütün insanları onbeş kilometre dahilinde - Çekirge Mücadele Kanunundaki esasa tevfikan - mükellef tutmak lüzumunu hissettik. Fakat arazinin bir kısmına buğday ekilmesi, diğer taraftan mevsimin geçmiş olması bu sene için mükellefiyeti tatbikten bir fayda olamıyacağına Encümen kanaat getirdi. Bendenizce bu kanun ile alınan tedbir tam ve katî bir tedbir değildir. Alınması icabeden tedabirin en aşağı yüzde onbeşi açık kalmıştır. Bu da ameliyat üzerindedir. Fakat bu tedbiri kabul ettiğimiz takdirde dahi yani Adana ovasında yaşayan bütün nüfusu bunun üzerinde mükellef tutmak suretiyle dahi bu arazi üzerin-

de tathiratı yapmak acaba mümkün mü idi? Bu da ayrıca bir meseledir.

KEMAL BEY (Adana) — Mümkün değildir.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Mahaza mükellefiyeti âmmenin bu sene için zamanı geçmesi dolayısıyle faydası yoktur. Senei atiye için hastalık devam ederse mükellefiyeti âmme esasını Heyeti Celilenize arz etmek mecburiyetinde kalacağımızı şimdiden tekrar ediyorum.

ALİ RIZA BEY (İstanbul) — Fakat şimdiden de nüfusu teksif etmeli ki Adana'da bunun kabiliyeti tatbikiyesi görülsün.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Efendiler! Biz Amerika gibi hastalık sahasında üç sene pamuk ziraatini menederek zürraa, ziraatinin temin edeceği mahsulâtın parasını nakden verebilecek halde değiliz.

O halde Mısır'da yapıldığı gibi seneden seneye kanunlarımızı teşdit etmek suretiyle mücadeleye devam edeceğiz. Bu mücadele hususundaki tedabiri derecata taksim etmeksizin son dereceyi birden arz ettik. Encümen mutavassıt bir dereceyi kabul etti. Takdir Heyeti Celilenizindir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Encümenin dediği doğrudur.

REİS — Efendim! Başka söz isteyen var mı? (Hayır sesleri) Başka söz isteyen yoktur. Takrirleri okuyacağız.

Riyaseti Celileye

Hükümetin teklif ettiği üçüncü maddenin aynen kabulünü yahut bulunacak şekil Ziraat Encümeninde tezekkür ve tespit olunmak üzere esasının kabulüyle meselenin Encümene tevdiini teklif eylerim. 8 Kânunusâni 1341.

Çanakkale
Şükrü

ZİRAAT ENCÜMENİ MAZBATA MPHARRİRİ RAHMİ BEY (İzmir) — Pamuk ziraatine bir ay, belki daha az zaman kalmıştır. Biz burada bu kanunu daha süründürürsek bu sene çekirdekten temizlenmeyecektir. Eğer bu sene bu çekirdekleri temizlersek memlekete büyük hizmet etmiş olacağız. Binaenaleyh vakit geçiyor. Hiç olmazsa çekirdek tahriri meselesi bu sene için çıksın.

REİS — Efendim! Takriri nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı dikkate almayanlar lütfen el kaldırsın... Nazarı dikkate alınmamıştır. (Üçüncü madde tekrar okundu)

REİS — Efendim! Üçüncü maddeyi aynen reye vazediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Madde aynen kabul edildi.

Madde 4. — Ziraat Vekâletince berayı tecrübe ve ıslah memaliki ecnebiyeden celbedilecek tathir edilmiş pamuk tohumları ile tababette müstamel müstahzar pamuklar, işbu kanun ahkâmından müstesnadır.

REİS — Efendim! Dördüncü madde hakkında söz isteyen var mı? Dördüncü maddeyi aynen reye koyuyorum. Maddeyi aynen kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Madde aynen kabul edilmiştir.

Madde 5. — Mahallât ve kura ve ihtiyar heyetleri ile kırbekçileri ve gümrük ve posta memurlarıyle emanetçi ve komisyoncular, balâdaki mevad hilâfına hareket edenleri mücadele komisyonlarına veya ziraat dairelerine ihbar ile mükelleftirler.

VEHBİ BEY (Karesi) — Kanunen «muhtar ve ihtiyar meclisleriyle» demek lâzımdır.

REİS — Efendim! Encümen ne diyor?

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendim! İcabı kanundur.

REİS — Başka söz isteyen yoktur, madde ol veçhile tashih edildikten sonra reye vazediyorum. Maddeyi kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

Madde 6. — Birinci madde ahkâmına riayet etmeyen zürra ve eşhası saire ile bilcümle müessesat ashabından yirmibeş liradan beşyüz liraya kadar cezayi nakdî alınır. Tekerrürü halinde cezayı nakdî hüküm ve ahziyle beraber mükerrer olan müessesat ashabının müesseseleri onbeş günden bir buçuk aya kadar seddedilir ve bulaşık mevad ve müessesat üzerinde Hükümetçe icabatı fenniye derhal tatbik olunarak bu baptaki masarif ashabından istiyfa olunur.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yoktur. Maddeyi aynen reyinize vazediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın... Kabul etmeyenler lütfen el kaldırsın... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Beşinci maddede muharrer ihbar vazifesini ifa etmeyen mahallât ve kura muhtar ve ihtiyar meclisleriyle kır bekçileri ve gümrük ve posta memurları ve emanetçi ve komisyoncudardan beş liradan elli liraya kadar cezayı nakdî alınır.

REİS — Efendim! Yedinci madde hakkında söz nen kabul edenler el kaldırsın... Kabul etmeyenler el isteyen yoktur, tadil teklifi de yoktur. Maddeyi aykaldırsın... Madde kabul edilmiştir.

Madde 8. — Yukarıdaki mevadda cezayı nakdî ile vilâyet ve kaza merkezlerinde belediye meclisleri ve nahiye merkezlerinde dahi nahiye meclisleri tarafından kabili temyiz olmamak üzere hükmolunur. İşbu

cezayı nakdîyi vermekten imtina vukuunda belediye ve nahiye meclislerinin hüküm mazbataları en büyük mülkiye memurunun işareti tahririyesi ile lieclittenfiz müddeiumumiliğe tevdi ve mahkemei asliyece bir güna muhakemeye hacet kalmaksızın Ceza Kanununun 37 nci maddesine tevfikan derhal hapis cezasına tahvil ve infaz edilir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendim! Altıncı maddede bir cünha vücude getirilmişti.

ALİ BEY (Rize) — Müddeiumumiliğe haber vermeli.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim - Devamla) — Yani altıncı maddede «birinci madde ahkâmına riayet etmeyen zürra ve eşhası saire ile bilcümle müessesat eshabından (25) liradan (500) liraya kadar cezayı nakdî alınır» denmektedir. Yani bir madde ile şu cünhanın rüyeti mahakimi umumiyeden alınarak belediye meclisleriyle nahiye merkezlerindeki nahiye meclislerine veriliyor. Doğrudan doğruya hukuku umumiyeye taalluk eden bir fiil cürmün rüyeti keyfiyetini mahakimi umumiyeden alarak bunları böyle belediye ve nahiye meclislerine tevdi etmek katiyen caiz olmayan bir husustur. Malûmu âlileri vahdeti kazaya doğru gidiyoruz. Mümkün olduğu kadar memlekette ceza hükmünü ita eyleyen mahakimin mahakimi nizamiye olması esasını takip ediyoruz ve Heyeti Celile geçen sene Cuma Tatili Kanununda bu mesele karşısında kaldı. O zamandan bu Cuma Tatili Ahkâmına mugayir hareket edenlerin fiilini tetkik edecek, rüyet edecek merci olmak üzere belediye meclisleri ileri sürülüyordu. Halbuki meclisi âli bunun mahakimi umumiyede rüyet edilmesini kabul etti. (Doğru sesleri) kazaî vahdete doğru gitmek memleketin terakkisi noktaî nazarından ve vazaifin tefrikiyle muntazam ve mütemeddin bir heyeti içtimaiye vücuda getirmek noktai nazarından bir lâzimedir. Meseleyi tetkik eden Adliye Encümeni bu noktada ikiye ayrılmıştır. Mazbatada okunacağı üzere üç arkadaş mahakimi umumiyece rüyet edilmesi fikrini serdetmişler, dört arkadaş da bazı mülâhazalarla aksi mütalâada bulunmuşlardır. Ve ekseriyet o suretle ittihazı karar etmişlerdir. Halbuki bu arkadaşlar, ziraate irası zarar eden haşerat ve tufeylâtın itlâfına ve nebatatı muzırranın kal ve imhasına dair olan 14 Ağustos 1330 tarihli Kanunu da muharrer cezaların belediye ve nahiye meclislerince hükmolunması esası kabul edilmiş olduğundan bunu da böyle kabul etmek zarureti vardır, demişlerdir. Halbuki o alâhilâfikıyas yapılmış bir şeydir. Alâhilâfikıyas olan bir şey ise makisi aleyh olamaz. Alelhusus ahkâmı umumiyemizde her hususta vahdete doğru ve meselâ kazayı tevhit, tedrisatı tevhit, bütün hususatta vahdete doğru yürüdüğümüz bir zamanda böyle belediye meclislerine beşyüz lira kadar cezayı nakdî, bir cünhayı rüyet etmek salâhiyetini vermek katiyen doğru olmayan bir usuldür. Binaenaleyh maddenin tayyı lâzımdır. Maddeye hiç lüzum yoktur. Mehakime itimat etmek esastır. Çünkü kanunu cezanın cünhaya ait şümulü dahilinde olan bir çok ceraim ve memlekette elyevm mahkemelerin rüyet etmekte olduğu bir çok deâvi vardırki onlarda bu kanunun birinci maddesinin ifade etmek olduğu anasırı cürmiyeyi ihtiva ederler. Binaenaleyh bu ayrı bir şey imiş gibi bunun hakkındaki hükmü mahakim takdir edemez demek doğru olamaz. Mahakim bu hususta erbabı vukufun reyini alır ve bir çok memleketlerde de böyledir. Bir çok mesailde o suretle hükmü verir. Çünkü böyle kazayı dağıtan vahdeti kazayı ihlâl eden fakat yanlış ve şimdiye kadar Heyeti Celilece kabul edilmeyen bir usulün teamül şeklinde olarak, emsal teşkil edilerek kabul edilmesi hiç bir veçhile caiz olmayan bir usuldür. Meselâ bakınız sekizinci madde o kadar garip bir noktai nazarı ihtiva ediyor. «Yukarıdaki mevadda muharrer cezayı nakdiler vilâyet ve kaza merkezlerinde belediye meclisleri ve nahiye merkezlerinde dahi nahiye meclisleri tarafından kabili temyiz olmamak üzere hükmolunur.» deniyor. Efendiler! Kabili temyiz olmamak ne demektir? Men'i Müskirat Kanunundaki kabili temyiz olmamak tabiri yüzünden Meclisi Âlinizin ne kadar meşgul olduğu malûmdur.

RASİH EFENDİ (Antalya) — Keşke kalsaydı; memleket ondan fayda görmüştür.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim - Devamla) — O bahsi âher efendim. Fakat dünyada kabili temyiz olmayan hiç bir cürüm yoktur. Bir maddei cezaiyede, hiç bir maddei cürmiyede, kabili temyiz olmamak kaydını koymamak lâzımdır. Çünkü adaletin tamamii tecelli ve tatbikine bir şahsi imkân bırakmamalıdır. Bir hata olursa o hatayı kim tashih edecektir, kim rüyet edecektir? Bizim her hususta gayemiz, adaletin tamamii tatbik ve inkişafı olmalıdır. Ziraat Vekili Beyin dermeyan buyurdukları veçhile her kanunumuzda böyle kabili temyiz olmamak üzere diye bir kayıt koyacak olursak Mahkemei Temyize hacet kalmaz. Bir kısımda temyiz esasını kabul edip diğerinde kabul etmemek doğru olamaz. Gayemiz memlekette intizam ve adaleti temin etmektir. İntizam ve adaleti temin etmek için ise yegâne çare bu gibi muhtelefünfih olan meselelerde bir heyet bir karar ittihaz ettiği zaman diğer bir heyetin de o kararı mütalâa etmesi esası ka-

bul edilmek lâzımdır ve bu esasın kabul edilmemesi sakat bir zemine girmek demektir. Binaenaleyh teşrihatıma nazaran bu maddeye katiyen lüzum yoktur. Çünkü altıncı ve yedinci maddelere itiraz edilmemiş, kabul edilmiştir. Bu maddeler cürmün cezasını tâyin ediyor. Kanunun birinci maddesi ise memnuiyeti tazammun ediyor. Altıncı ve yedinci maddelerde o memnuiyeti ihlâl edenlere verilecek cezayı ifade ediyor. Binaenaleyh fiil ile cürüm ifade edilmiştir. Artık sekizinci maddeye lüzum yoktur. Bunu tayyedecek olursak bunun kendiliğinden mahakimi umumiyeye tevdi olunacağı derkârdır. Kaidei külliye her yerde cezanın mahakimi aidesi tarafından itasıdır.

Sekizinci maddenin tayyı vahdeti kazanın siyanet ve muhafazası noktai nazarından lâzımdır. Binaenaleyh sekizinci maddenin tayyını teklif ediyorum.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Efendim! Feridun Fikri Bey arkadaşımızın kanaatlerini ve içtihatlarını ve fikirlerini kabul etmemiz lâzımgelirse belediye, kura, nahiye meclislerini ve divanı harpleri hepsini kanunlarımızdan çıkarmak ve bunları yok etmek lâzımgelir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Bu onlara benzemez beyefendi.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Rica ederim. Beyefendi ben sizi sükûnetle dinledim. Tevhidi kaza için mahkemeden başka hiçbir meclise hakkı kaza vermemek lâzımgelir. Halbuki efendiler, kanun tevhidi kazayı kabul etmekle beraber bazı nakdî cezalar, takdir salâhiyetini muhtelif meclislere vermiştir. Belediye meclislerinin zaten cezayı nakdî takdirine salâhiyetleri vardır. Nahiye meclisinin keza vardır. İdarei Umumiyei Vilâyat Kanunu mucibince vilâyet meclislerinin hakkı vardır.

MUSTAFA FEYZİ EFENDİ (Konya) — Fakat hepsi bilâmuhakemedir. Onu da unutma!

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Bu kanun daimî bir kanun değildir. Emrazı sariye zuhur ettiği zaman fevkalâde tedbir olarak muayyen bir zamanda tatbik edilecek bir kanundur. Zaman ile, mekân ile, müddet ile mukayyet olan bir kanundur. Mücadele heyetleri teşekkül ederek arazi üzerindeki aksamı nebatiyeyi tarla sahiplerine toplattıracak, pamuk fabrikalarına lâzımgelen tembihatı verecek. Bu cezalar, pamuğun memurini fenniyenin göstereceği şekil ve şerait altında naklini temin etmeyen, tarlasını tathir etmeyen çiftçilere verilecektir. Ani ve seri olarak tatbik edilecek bu cezaları hükmetmek salâhiyetini mahkemeye vermek bu kanunu defnetmek demektir.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Mahkemelere itimadınız yok mu?

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Mahkemelere itimadımız olmamış olsaydı; idam cezalarını mahkemelere vermezdik. Bunlar âni ve seri kararlardır. Ani ve seri hüküm icabeder ve esasen verilecek hüküm cezayı nakdîdir. Belediye meclisi kararıyle fabrikayı üç gün kapatacak. Bu fabrikayı üç gün kapamakla memleketin yirmibeş milyon liralık servetini muhafaza edecektir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Beşyüz lira cezayı nakdî için hüküm veremez.

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Her hangi bir çiftçinin, bir memlekette meselâ Adana'da beşbin mükellefin hepsi gösterilen şekli tatbik etmiştir ve vazifesini ifa etmiştir. Beş dönüm arazi üzerinde bir mükellef kendisine tevdi edilen vazifeyi yapmaması yüzünden altı sene için bir milyon dönüm arazi üzerindeki tathiratın ve o kadar emeğin ve masrafın hiçbir kıymeti kalmaz, hepsi heder olur. Mahkemelerin usulü hepimizin malûmudur. Mahkemelerin celbi, ihzarı, itirazı, temyizi, istinafı - ki şimdi istinaf yoktur - binnetice ani ve seri olarak müessir bir ceza tatbik etmeye imkân var mıdır? Böyle karantina vaz'ı gibi umumi hastalıklarla mücadele edildiği zaman.. Binaenaleyh daimî bir kanun değildir. Hastalık zuhur ederse o zamana ve o sahaya mahsur kalacak nev'i cinsine has bir kanundur. Onun için bu salâhiyet, zaten hakkı kazası olan belediye meclisleriyle nahiye meclislerine verilmiştir ki, İdarei Umumiyei Vilâyat Kanunu bu heyetlerin hakkı kazasını tanımıştır. Yeniden bir hak vermiyoruz. Bu vazifeyi de siz yapınız diyoruz. Ziraate irası hasar eden haşerat ve nebatatı muzırrenin kal ve imhasına aidolan 14 Ağustos 1330 tarihli Kanunun sekizinci maddesini okuyorum. Bu, gene Meclisin tasdikinden geçmiş bir kanundur.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — 1330'da ama...

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Evet 1330'da Meclisin tasdikinden geçmiştir. Fakat bu kanunda, o vakit memlekette pamuk hastalığı mevcudolmadığı için, pamuğa dair bir ahkâm mevcut olmamasından biz bu kanunu teklif ettik. Yoksa umumî olarak ziraate irası hasar eden haşerat ve tufeylâtın itlafına dair zaten elimizde bir kanun vardır. Bu kanunda takdir edilen cezaları belediye meclisleriyle nahiye meclislerine kabili temyiz ve istinaf olmamak üzere vermiştir.

Binaenaleyh mezkûr kanunun sekizinci maddesini okuyorum.

«Balâ'daki mevadda muharrer cezayı nakdiler merkezi vilâyet ve liva ve kazalarda belediye meclisleri ve nevahi merkezlerinde dahi nizamnamei mahsus mucibince müteşekkil nahiye meclisleri tarafından kabili istinaf ve temyiz olmak üzere hükmolunur. İşbu cezayı vermekten imtina edenler cezanın tahsili hakkındaki mecalisi belediyece tanzim olunacak mazbata veya nahiye meclislerince ita edilecek kararın en büyük mülkiye memurunun işareti tahriyesiyle lieclittenfiz müddeiumumiliğe tevdi ve bidayet mahkemesince bir güna muhakemesine hacet kalmaksısın ceza kanunnamei hümayununun 37/31 nci maddei muaddelesine tevfikan derhal hapis cezasına tahvil ve infaz olunur.»

Efendiler! Bu okuduğum kanun 1330 tarihli henüz hükmü tadil veya iptal edilmeyen bir kanundur. Ahkâmı bakidir ve mer'idir. Bu kanundaki ahkâmı ve esası aynen Adliye Encümeni buraya nakletmiştir. Yani hulâsa mesele, esasen hakkı kazası olan belediye meclislerine ve nahiye meclislerine bu kanuna ademi riayetten mütevellit cezayı nakdileri hükmetmek salâhiyetini tevdi etmekten ibarettir. Adliyeye vermek bu kanunu öldürmek demektir. (Müzakere kâfi sesleri.)

REİS — Efendim! Müzakerenin kifayetine dair takrir vardır.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Kifayet aleyhinde söyleyeceğim.

TİCARET VEKİLİ ALİ CENANİ BEY — Memlekete yazıktır.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Efendiler! Herhangi bir esasatı adliye ve herhangi bir esasatı hukukiye muhtel olursa o da yazıktır ve ona taarruz ederse daha mahzurludur.

Beyefendi buyurdularki: Bundan evvel bir kanun vardır. Efendiler! O kanun 1330 da yapılmıştır. 1330 da tedvin ve tanzim edilmiş olan bir kanunda esasattan ayrılınmış ise bizim bugün memleketi müspet ve tecrübe olunmuş kaideler üzerinde yürütmek istediğimiz bir zamanda 1330 senesinde yapılmış bir kanun üzerinde yürümek mecburiyeti neden bize tereddüp etsin. Ortada bir prensip var, o da mümkün olduğu kadar vahdeti kazayı muhafaza etmek hususudur.

Beyefendi buyurdularki: Belediye zaten salâhiyeti kazaiyeyi haizdir. Meclisi Âliden çıkan 16 Nisan 1340 tarihli kanundaki umuru belediyeye müteallik ahkâmı cezaiye baştan aşağı okunsun. Belediye meclislerinin rüyet ile mükellef olduğu hususatı beldenin hayatı yevmiye ve belediyesine taallûk eden mahiyette hususattır. Bununla pamuk kanunu arasında büyük bir fark vardır. Pamuk Kanununu ihtiva eden esas tamamen Cuma Tatili Kanunundaki vaziyete şebihtir. Hattâ Cuma Kanunundaki ahkâmı cezaiyeyi sulh mahkemelerine verirken belki beyefendinin noktai nazarına daha yakın olarak hareket olunabilirdi. Yani o kabul edilebilirdi. Fakat bu, hiç kabul edilemez. Çünkü o, belki bir dereceye kadar beldenin hayatı yevmiyesine izafe olunabilirdi, Halbuki bunun belde ile hiç münasebeti yoktur. Fiil, mahiyyeti milliyededir, mahiyyeti belediyede değildir. Binaenaleyh böyle mühim bir hakkı kazayı rüyet etmek hakkının belediyeye verilmesi hiç aklı hayale gelmiş bir şey değildir. (Komisyona veriniz sesleri) Efendim! Belediyeye vermekten ise komisyona vermek daha muvafıktır. Belediye ile bunun arasında nasıl münasebet bulunmuş bendeniz hayret ediyorum. Kurûnu Vustâda belediyelerin devlet yerine kaim olup her türlü hususatı kazaiyeyi kendi başlarına idare ettikleri devlet mefhumunun, belediye mefhumu içerisinde yaşadığı zamanları mı yaşayacağız diye hayret ediyorum. Çünkü, efendim, nasıl hayret etmeyeyim ki: 1330 tarihli kanunu bugün karşımıza çıkarıyorlar. Bu yola gidecek olursak ahfadımız, 1341 senesinde böyle olmuştur. 1341 tarihli kanun vardır, 500 lira cezayı nakdî itası hakkında belediyelere hüküm itası salâhiyeti verilmiştir. diyecektir. Bundan Meclisi Âlinin ne kadar sakat bir mecraya sevk edilmekte olduğu anlaşılıyor. Çünkü 1330 tarihinde bu meclisin yapmamış olduğu bir kanun kendisinin...

REİS — Kifayet aleyhinde söyleyiniz. (Kifayet aleyhinde mi sesleri.)

FERİDUN FİKRİ BEY (Devamla) — Kifayet aleyhindedir, çünkü bu serdettiğim esbaba binaen kifayet aleyhinde mütalâa dermeyan ediyorum.

HASAN BEY (Trabzon) — Bana mı söylüyorsun?

FERİDUN FİKRİ BEY (Devamla) — Sana söylemeye hacet görmüyorum, umuma hitap ediyorum.

Efendiler! Altıncı maddedeki fiil nedir? Fiil tasavvur edilsin. Yirmibeş liradan beşyüz liraya kadar ceza verecek. Efendiler!, belediyelere beşyüz liraya kadar cezayı nakdî vermek salâhiyeti verilir mi? (neden verilmez sesleri.)

RASİH EFENDİ (Antalya) — Neden verilmez? Niçin bu kadar küçük görüyoruz, hâkimiyet esası belediyelerdedir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Devamla) — Veren verir efendim, babamızın cebinden verecek değiliz.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Müsaade buyurun efendim. Hayvanatı muzırrenin itlâfı hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi 1339 senesinde kabul ettiği kanunda dahi aynı cezayı belediye meclislerine vermiştir. (Ne hakkında sesleri) Buna mümasil mesail hakkında icap eden cezaları vermek salâhiyetini Meclisi Âli 1339 senesinde kabul ettiği bir kanunla belediye meclislerine vermiştir. (Müzakere kâfi sesleri.)

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Alâhilâfilkiyas olan mikyas olamaz.

REİS — Efendim! Teklifin aleyhinde söz söylendi, fakat lehinde kimse söylemedi. Nizamnamei dahilî mucibince leh ve aleyhinde söz söylendikten sonra kifayeti müzakereyi reye koyacağım.

Vehbi Bey siz lehinde misiniz?

VEHBİ BEY (Karasi) — Evet efendim!

REİS — Buyurunuz!

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — O halde bana niye söz verdiniz Paşa Hazretleri.

REİS — Siz kifayet aleyhinde söylediniz. Sonra söz alanları tetkik ettim. Lehinde söyleyen kimse yoktur. Kifayet takriri leh ve aleyhinde söylendikten sonra reye konur.

HASAN BEY (Trabzon) — Ekseriyetle rey veren Adiliye Encümeni neredediir? Niçin söylemiyor?

AHMET HAMDİ BEY (Bozok) — Efendim! Söz istedim ve vermediler ki;.. Reis Paşa Hazretleri söz vermedi.

REİS — Efendim! Söz alanlar sırasiyle mukayyettir. Vehbi Bey, Feridun Bey, Hamdi Bey sırasiyle söz istediler. Vehbi Beyden evvel istemediniz.

VEHBİ BEY (Karasi) — İlk evvel bendeniz söz aldım.

AKÇORAOĞLU YUSUF BEY (İstanbul) — Efendim! Bendeniz Adliye Encümeninin noktai nazarını izah etmesini rica için söz almıştım. Mazbatası var. Ekseriyetle lehindedir. Gelsin izah etsin.

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Müzakerenin kifayeti hakkında takrir verildikten sonra hiçbir söz söylenmemek icap eder.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Reye koydunuz efendim, bende kifayet aleyhinde söyledim.

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Müzakerenin kâfi olup olmadığını reye koymak mecburiyetindesiniz. (Gürültüler)

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Reye koydunuz efendim. (Gürültüler)

REİS — Efendim! Reye koymadım, kifayet takriri vardır dedim. Feridun Fikri Bey de kifayet aleyhinde söz aldılar. Fakat esasa girdi, aleyhinde söyledi. Şimdi de lehinde söylemek icap ediyor. Buyurun Vehbi Bey.

VEHBİ BEY (Karasi) — Efendim! Bu kanun esas itibariyle fevkalâde tedabiri ihtiva eden bir kanundur. Bu kanunun ruhu da bu maddenin üzerinde dolaşıyor. Eğer bu maddeyi kabul etmiyecekseniz bu kanunun heyeti umumiyesini reddedin. Feridun Fikri Beyin vahdeti fikrine bendeniz akıl erdiremedim ve bendeniz alıyamadığımı izah edeceğim. Geçen sene bu meclisten çıkan Köy Kanununda muhtar ve ihtiyar meclislerine ve Hayvanatı Muzırrenin İtlâfı Kanununda belediyelere ve meclisi idarelere hakkı kaza verilmiştir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — 500 lira mıdır?

VEHBİ BEY (Devamla) — Bendeniz Feridun Fikri Beyden anlamak istiyorum. Vahdeti kaza deyince; mademki hüküm bir yerden sadır olacaktır. O halde niçin Ticaret Mahkemesi, Sulh Mahkemesi, Hukuk kısmı, Ceza kısmı, Cinayet kısmı vardır. Vahdeti kaza; daavi bir nam altında ve yalnız bir mahkemeden görülecek demek değildir.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Sualiniz cevapdan müstağnidir. Adliye bir küldür.

VEHBİ BEY (Devamla) — Tevhidi kazanın evvelce bir kanunla temin edilmesi mercii kazanın Babı Meşihat, Adliye Nezareti gibi muhtelif merciler olması itibariyledir. Polislere, belediyelere, nahiye meclislerine hakkı kaza dünyanın neresinde verilmemiştir. Feridun Fikri Beyden bu cihetle anlamak istiyorum.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Aşikârdır. Dünyanın hiçbir yerinde beşyüz liraya kadar salâhiyet verilmemiştir.

VEHBİ BEY (Devamla) — Kütüphanede kanunlar mevcuttur. Gider tetkik ederiz ve Meclisi Âli şimdiye kadar bir çok misalleriyle bunu kabul etmiştir. Eğer bu maddeyi kabul etmiyecekseniz bu kanuna da hiç lüzum yoktur.

REİS — Efendim! Kifaycti müzakere hakkında Gümüşhane Mebusu Zeki Beyin takriri vardır. Müzakerenin kiyafetini kabul edenler lütfen el kaldırsın.. Kabul etmiyenler lütfen el kaldırsın.. Kabul edilmiştir efendim. Takrirler okunacaktır:

Riyaseti Celileye

Kuvvei kazaiyenin vahdetini ihlâl eylemek caiz olmadığı cihetle sekizinci maddenin tayyını teklif eylerim. 8 . 1 . 1341

Dersim Mebusu
Feridun Fikri

Riyaseti Celileye

Hakimlik etmek hakkı verilen yani bu hususta hakkı kaza teffiz olunan bu meclislerin verdikleri hükümlerde kabiliyeti temayiziyeyi selbetmek lâyuhti olduklarını kabul eylemek demektir. Hükkâmı adliyenin hükümleri kabili temyiz iken hakkı kazayı istimalde daha hatalı olacakları şüphesiz olan bu meclislerden sudur eden hükümlerde kabiliyeti temyiziye kabul etmek çok lâzımdır. Binaenaleyh, maddeden (kabili temyiz olmamak üzere) fıkrasının tayyını teklif eylerim.

Bolu
Şükrü

REİS — Evvelâ tay teklifini reyinize arz ediyorum. (Red sesleri)

(Feridun Fikri Beyin takriri tekrar okundu.)

REİS — Feridun Fikri Beyin maddenin tayyı hakkındaki teklifini nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırsın.. Nazarı dikkate almıyanlar el kaldırsın.. Tay teklifi nazarı dikkate alınmamıştır. Tadil teklifi okunacaktır.

(Bolu Mebusu Şükrü Beyin takriri tekrar okunmuştur).

REİS — Efendim! Şükrü Beyin takririni nazarı dikkate alanlar lütfen el kaldırısın.. Nazarı dikkate almıyanlar lütfen el kaldırsın.. Nazarı dikkate alınmıştır.

FERİDUN FİKRİ BEY (Dersim) — Reis Paşa! Beş kişi ayağa kalkıyoruz. Tekrar reye koyunuz.

REİS — Efendim! Şükrü Beyin takririni nazarı dikkate alanlar lütfen ayağa kalksın... Nazarı dikkate almayanlar ayağa kalksın...

ALİ SAİP BEY (Kozan) — Paşam! Müsavat varsa sizin de reyiniz vardır.

REİS — Efendim! Takrir nazarı dikkaet alınmıştır. (Alkışlar) (Mecliste ekseriyet yoktur sesleri) Efendim! Encümenin bu hususta noktai nazarı var mı?

RAHMİ BEY (İzmir) — Efendim! Bir fıkranın tayyı isteniliyor, Encümene gitmesine lüzum yoktur.

REİS — Efendim! Eğer Encümen noktai nazarında israr ediyorsa o vakit nazarı dikkate alınan takrirle beraber madde Encümene gider.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Reis Paşa! Kabul olunan takrire göre son fıkra da tadil olunmak lâzımdır, onun için Adliye Encümenine gitsin de tadil olunsun.

REİS — Efendim! Eğer Encümen noktai nazarında israr etmiyorsa bu şekilde maddeyi reye koyarız.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Efendim! Bu madde encümene gitsin, diğer maddeler bitinceye kadar o da encümenden gelir.

REİS — O halde efendim! Bu madde nazarı dikkate alınan takrirlerle beraber Adliye Encümenine verilmiştir. (Doğru sesleri)

Madde 9. — İşbu kanunun tatbiki için Ziraat Vekâleti 1340 bütçesinin (343) ncü faslında «Pamuk haşerat ve emrazının imha ve tedavisi ve ıslahı masrıfi» namıyle açılacak olan ikinci maddeye, 1340 senesinde sarf edilemeyen miktarı 1341 senesine devren sarf olunmak şartıyle, üçyüzbin lira tahsisatı munzamma vazolunmuştur. Bu maksatla alınacak teshin makineleriyle mualece ve tohum ve levazımı tesisiye ve sairenin pazarlık suretiyle de sipariş ve tedarikine Ziraat Vekili mezundur.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Efendim! Pamuklara arız olan hareşatın, kurtların Ziraat Vekili Beyefendinin beyanatına göre yüzde seksen tohumlar içinde yaşamakta olduğu anlaşılıyor. Şu halde bu tohumları dezenfekte etmek, yani tathirata tabi tutmak için ne yapmak lâzım geliyorsa onu icra etmek en evvel lâzım olan bir iştir. Bu madde ile açılan fasla, (Üçyüzbin) lira tahsisat konulmaktadır. Bendeniz anlıyorum ki; bu üçyüzbin lira ile, makine, alât ve edevat alınacak, Adana'ya getirilecek, orada yerlerine vaz olunacak, başına fen memurları ikame edilecek ve ziraat mevsimine kadar bunlar faaliyete getirilecektir. Halbuki, Adana Mebusları arkadaşlarımdan icra ettiğim tahkikata nazaran; pamuk ekmek zamanına 30 - 35 gün kalmıştır.

KEMAL BEY (Adana) — Lâzım gelen vasaitte İstanbul'a gelmiştir.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu - Devamla) — Evet, daha evvel sipariş edilmiş ve getirilmiş olabilir. Bendeniz şimdi tekrar ediyorum. İstanbul'a gelen ve gümrüklerde bulunan bu malzemenin kurulması ve hali faaliyete getirilmesi elli günden evvel olamayacaktır. Yani bu kanundan bu sene hiç bir istifade görülemeyecektir.

KEMAL BEY (Adana) — Üç makine Adana'ya gelmiştir beyim.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu - Devamla) — O halde tahsisat niçin istenilmiş, bunları Adana'ya kim getirmiş, sorarım?

KEMAL BEY (Adana) — Alâkadar olan!

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Demek kanunun kabul edileceğini kerametle anlamış, binaenaleyh makineyi oraya getirmiş böyle midir yani? Şimdi bendeniz kaniim ki; hatta Adana'ya gelmiş olsa bile bunu bu sene mahalline koyup işletmenin imkânı yoktur. Eğer varsa Vekil Beyefendi buraya gelirler; «bu sene imkânı vardır ve bu sene bu üçyüzbin lirayı sarf edeceğiz, araziyi de tamamiyle dezenfekte eyleyeceğiz, tathir edeceğiz» derler. Bendeniz de gelecek sene için kendilerinden bir sual sormak hakkım olmak üzere bu sözlerini kabul eder, kürsüden çekilirim. Fakat ben öyle zannediyorum ki o mahallin ihtiyacına kâfi olacak tohumlar bu sene dezenfekte edilemeyecektir. Sonra hükümet, bu kanunun heyeti umumiyesinde hiç bir mesuliyet kabul etmiyor. Bunu ashabına, müessesata bırakıyor. Bunları yapmağa kendileri mecburdur, diyor. Ara yerde üçyüzbin liralık tahsisat istiyor. Bunu da ben anlayamadım. Bunlar hakkında bu kürsüden muhterem Ziraat Vekili Beyefendi izahat verirler, ondan sonra Heyeti Muhtereme de meseleyi anlar ve gelecek sene de ne yaptıklarını sormak hakkımız olur.

RAİF EFENDİ (Erzurum) — Efendim! Şükrü Beyefendinin mütalâalarına iştirak etmekle beraber daha bazı cihetleri bendeniz Ziraat Vekili Beyefendiden soruyorum. Bu alât ve edevat piyasasını öğrenmişler mi ve bu alât ve edevat nerede mevcuttur ve ne suretle satın alacaklardır? Muvazene Encümeni bu tahsisatı ne suretle vermiştir? Ziraat Encümeni bu alınarak alât ve edevat için neden pazarlık usulünü vazetmiş, bu hususta bir çok mütalâat varidi hatır olabilir. Acaba bu alât ve edevat kimlerin elindedir. Bunları satın almak için birtakım müracaatlarda bulunmuşlar mı? Şu halde böyle münakaşasız bunları satın almak hususunda birtakım suizanlara mahal bırakmaktansa doğruca münakasa suretiyle almakta ne beis, ne mahzur görmüşlerdir ki bu şekilde yapıyorlar?

REİS — Hasan Bey buyurunuz!

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Efendim! Daha başka soranlar da varsa sorsunlar ki hepsine birden cevap vereyim.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Efendim! Bendeniz bu kanunun müzakeresi esnasında gördüm ki bu pamuk meselesi mühimdir. (Tabiî sesleri) 20 - 30 milyon liralık bir meseledir. Bunun emrazdan vikayesi için gelecek senede sarf edilmek üzere hükümet (300) bin lira para istiyor. Şükrü Beyefendinin buyurdukları gibi tertibatın bir kısmı bu sene alınmasa bile, gelecek sene istenilecektir. Tedabir, kanun mucibince gelecek sene de devam edecektir. İstenilen para; temin olunması lâzım olan şeye nazaran azdır. Onun için bu parayı vermek lâzımdır kanaatindeyim. Bu kanunu tadil etmek doğru değildir. Bendenizce bu kanunu kabul etmek zaruridir. Bunu kabul edelim ve meseleyi halledelim.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Bolu Mebusu Şükrü Beyefendi istenilen bu tahsisat nereye sarf edilecektir? Makineler kaçar kuruşa alınacaktır? Diyor.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Hayır onu sormadım.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — İlâcın fiyatı nedir, kaç makinedir?

ŞÜKR ÜBEY (Bolu) — Bendeniz böyle bir sual sormadım efendim. (Raif Efendinin suali sesleri)

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Bendeniz işittiğim sualleri söylüyorum, sail beyler hisselerini alırlar. Zeriyat zamanına bir ay kaldığına göre tohumları tathir etmek bir ay zarfında mümkün müdür, değil midir? Sualler bundan ibarettir. Efendim! Makineler sipariş verilmiştir. Ve makinenin birisi Adana'ya gelmiştir. İkisi de bundan iki gün evvel aldığım telgrafta ş'ar edildiğine göre Londra'dan yola çıkarılmıştır. Bu makineleri, yani pamuk teshin makinelerini imal eden Londra'da yalnız bir fabrikadır, yedi vahittir. Kanunu mahsusuna tevfikan Heyeti Vekileden karar aldım, sipariş ettim, makineler geldi. Bedelini, tahsisatını nereden bulduğuma gelince : Takviyeyi ziraat faslından kalan bakıyei tahsisat ile ki bunların karşılıkları boğa için tefrik edilmiş para vardı. Bu kanunun tehiri müzakeresi dolayısiyle sarfiyatı muvakkate suretinde onu karşılık tuttum. Bu kanunu Heyeti Celileniz reddetseydi, bu parayı takviyeyi ziraat faslından ödeyecektim. Fakat ne olacaktı? Memlekete yirmi tane boğa noksan girecekti. Çünkü takviyei ziraat faslı namı altında mevcut tahsisat vardı. Fakat pamuk mücadelesi şimdiye kadar mevcudolmadığı için ihtiyaca kâfi tahsisat adı bütçelere vazedilmemiştir. Binaenaleyh vekâlet böyle mühlik bir hastalık olduğu zamanlarda bütçesi müsaidolduğu takdirde durup bekleyemez, ani ve seri bir karar almaya mecburdur. Eğer bütçede tahsisat olmasa idi. O vakit bizzarur beklerdi fakat boğa mubayaasını ikinci derecede gördü. Boğa işini tehir etti, sipariş vardı, makinelerini getirdi. Fakat sarfiyatı muvakkate şeklinde

olduğu için o tahsisat boğaya verilecek, bu para makinelerin bedeline muamelei mahsubiyesi yapılacak. Sonra ilâç alınacaktır. Bu da (Siklone) denilen harbi umumide Almanların icadettiği bir nevi gazdır. Zehirlerin en müessiridir. İstanbul'da bundan mühim miktarda vardır, kilosu (4,5) ile (5) lira arasındadır. Bundan da beş on ton kadar mubayaa etmek mecburiyetindeyiz. Yani bu kanun çıktığı gün, mütehassısları da beraberdir, çünkü her mütefennin olan zat bu mualeceyi tatbik edemediği için, bilhassa bu mualeceyi tertibeden fabrika, mütehassıslariyle beraber bu ilâcı gönderiyor, onun için az miktarda satmıyor, böyle büyük işler olduğundan mütehassıs ile beraber ilâcı gönderiyor. Bu kanun çıktıktan iki gün sonra ilâç da, mütehassıslar da Adana'dadır. Fakat bunları biz, İstanbul'a getirttik, zaten orada depoları vardır. Orası adeta transit merkezi, depo halindedir. Bu ilâçları bize ve diğer lüzumu olan mahallere satıyorlar. Sonra bu para, arz ettiğim gibi yalnız makinelere verilmeyecek; ilâca ve ilâcı istimal için gelecek mütehassıslara ücreti maktua olarak verilecektir. Arz ettiğim ilâcı istimal etmek için binalar lâzımdır. Meselâ pamuk balyaları kozasiyle beraber depo halinde de her hangi bir yerde doldurulup o ilâçla dezenfekte için beş dakika kalması kâfidir. Dezenfekte için Adana'da, Mersin'de, Tarsus'ta muhtelif yerlerde yeniden bina yapmakla vakit geçirecek değiliz, her hangi bir evin zemin katında icar vermek suretiyle ani ve seri olarak bu amleyi yapacağız. Binaenaleyh, bu kanun çıktıktan bir ay sonra bunların yapılması mümkündür ve yapılacaktır. Yalnız toprak üzerinde bulunan nebat kısmı için bu sene tatbikat yapılamaz.

Buyurdular ki, niçin bu makineleri müzayede suretiyle almadınız, bir takım şüphe ve vesveselere mahal bıraktınız. Hayır efendiler! Bunu ne vesvesesi, ne şüphesi bir şeyi yoktur. Gerek bu ilâç ve gerek bu makine her ikisi de yedivahittir. İlâcı Almanlar icadetmiştir, bir fabrikada imal ediliyor. Makineleri de Londra'da bir fabrika imal ediyor. Ne isterse, kaç kuruş isterse verip alınacaktır, çaresi budur.

VEHBİ BEY (Karesi) — Efendim! Bu kanun muvakkat midir? Yani, burada bir madde olduğuna göre muvakkat midir? İkincisi bu kanuna tahsisat maddesinin konulması muvafık mıdır? Sabık Maliye Vekili, Lahik Ziraat Vekili arkadaşımızdan öğrenmek istiyorum. Üçüncüsü, münakasa ve müzayedenin burada ref edilmesine göre Hükümet bu maddenin aleyhinde midir? Ve yedivahitte olduğu kendilerinin dermeyan etmelerine göre buraad bir fıkrai istisnaiye konulmasına lüzum var mıdır?

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Evvelâ muvakkat kanun değildir. Tarihi neşrinden itibaren diye bir maddesi yoksa ilâve edilmesi lâzımgelir. Belki gözden kaçmıştır.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — O madde vardır efendim.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Muvakkatliği nerededir?

VEHBİ BEY (Karesi) — Efendim! İçine muvakkat bir madde giriyor, her sene böyle olacak değil midir?

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Efendim! Tahsisat meselesi işi tasri için buraya dercedilmiştir.

VEHBİ BEY (Karasi) — Maddei muvakkate.

HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Muvakkat değildir efendim. Tahsisat bir hüküm ifade eder. Bu, 300 bin lira sarfedildikten sonra zaten tahsisata ait olan madde hükümsüz kalır. Bu madde, 300 bin lira tahsisatı ifade eder, Divanı Muhasebat kaydını kapatır, hükümsüz kalır. Sonra daimî kanunlar içerisinde muvakkat tahsisat kanununun bulunması muvafık mıdır buyurdular. Vehbi Beyefendi zannederim derhatır buyururlarki bir çok kanunlarda bilhassa geçen sene Ziraat Bankasının teşkilâtı asliyesiyle bütçesi bir arada çıktığı için itiraz ettim. Heyeti Celile (olabilir, bu da böyle çıksın) dedi ve öylece çıktı. Bununla beraber yüzlerce emsali vardır ve Heyeti Celileniz kabul buyurmuştur. Şimdi bu kanunun içerisinde tahsisata müteallik bir maddenin kalması nisbetsizlik ifade etmez. Zaten bunun ifade edeceği hüküm 300 bin liranın sarfından ve mesele bunu ifade etmekten ibarettir.

RAİF EFENDİ (Erzurum) — Vekil Beyefendi ifadelerinde kanun tadil..

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Müsaade buyurunuz efendim! Sorulan suallere vereceğim cevap henüz bitmedi. Kanun tadil edilmiş midir. buyuruldu. Hayır bu madde ile bunu tadil etmiş oluyoruz. Evvelce de arz ettiğim veçhile bu paranın sarfedileceği mahal başlıca makinelerle eczadır. Bunların her ikisi de münakaşa Kanununun yedi vahit fıkrasının dairei şumulündedir ve bunları sipariş ederken yedivahit olmak üzere heyeti vekileden karar aldım ve bu suretle sipariş verdim. Fakat bu siparişi vermezden evvel kanunu teklif ettik, İşin müstaceliyetine mebni; şayet bina icar etmek ve bu bina üzerinde serî tadilât yapmak icap ediyorsa vaziyetin

darlığı dolayısiyle bu fıkra ilâve edilmiştir. Yoksa haddi zatında o kanun ilga edilmiş değildir. Yalnız bu tahsisatın bu sene için acele sarfı icap ettirecek teddabiri muacceledir, muvakkatedir.

RAİF EFENDİ (Erzurum) — Efendim! Hasan Fehmi Bey buyurdular ki: «Bunu kanuna tevfik etmek için şöyle bir mütalââ üzerine yaptım. Böyle bir tahsisat bütçemde vardı. Fakat bu tahsisat kabul edilmezse ben bunu sarf edecektim»

O tahsisatta 30 - 40 tane boğanın bedeli imiş, böyle imiş, şöyle imiş.

Fakat Efendim! 30 - 40 tane boğanın bedeli «300 bin» lira tutar mı? Bendeniz bundan bir şey anlamadım. Yalnız ifadelerinden bendeniz böyle anladım: Eğer bütçelerinde böyle bilâ münakaşa alât ve edevat alacak parası var idiyse bu kanunu böyle müstaceliyetle çıkarmakta ne lüzum ve ne manâ var idi? Zannederim ki müstaceliyete hacet yok idi. Dünden beri kendileri bir çok eseri telâş gösterdiler. Söyledikleri o paraları sarfedip maksadı temin edebilirlerdi.

Boğa meselesine gelince: Öyle zannediyorum ki bunun da mevsimi geçmiştir. Gelecek seneki tahsisattan bunu alabilirlerdi. Onun için zannediyorum ki verdikleri cevap mukni değildir.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Efendim! Bendenizin sarfiyat...

RAİF EFENDİ (Erzurum) — Böyle bir tahsisat varmış ki...

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY (Devamla) — Müsaade buyurunuz efendim. Sualinizi anladım, cevabını da zatı âliniz lütfen dinleyiniz.

Bendeniz tahsisatı muvakkate olarak boğa bedeli olmak üzere faslı mahsusundan müstacelen aldığım şeyin üç makine olduğunu ifade ettim. Yani daha sarih olarak arz edeyim, buna karşılık ittihaz edilerek getirttiğim şeylerin üç makine olduğunu söyledim. Üç makinenin bedeli «35 bin» liradır. «300 bin» lira değildir. «Mualece ve diğer tedabir ile mahallinde yapılacak ameliyat için bütçedeki tahsisat faslından tefrik ettim» demedim.Düşündüm; bu üç makinenin sipariş edilmesi, bunların gelmesi uzunca bir zamana mütevakkıftır. Bunun karşılığı olan parayı tasarruf suretiyle karşılık tutarak bu makineleri sipariş ettim. Bütçe noktai nazarından, bütçenin sarfı noktai nazarından, âmiri ita olan vekâlete verdiğim selâhiyet üzerine tamamen kanunî olarak makineleri sipariş ettim. Sipariş için karşılık tutulan kısım yalnız 3 makinenin bedelidir. Diğerleri tamamen bu paradan sarfedilecektir. Bu kısmı böylece tavzih ettikten sonra gelecek sene bütçesinden verilebilir ve talik olunabilirdi buyurdular şeklindeki suallerine cevap vereyim. Buna da gelince:

Ne ilâcı veresiye ve ne de oradaki tatbikatı veresiye yaparlar. Ve ne de bu işler parasız yapılabilir.

Yalnız biz işin müstacel olan kısmını bütçemiz dahilinde sarfiyatı muvakkate şeklinde temin ettiğimizi ifade ettim. Efendi Hazretleri belki dehatır edemiyorlar. Muhasebei Umumiye Kanununun sarfıyatı muvakkateye ait bir takım ahkâmı vardır, rica ederim onları mütalââ buyursunlar.

RAİF EFENDİ (Erzurum) — Onlar mütalââ edilmiştir. Meclis emirvaki karşısında bulundurulmuştur. Başka niyetle getiriliyor, şekil başka çıkıyor.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Bu yapılacak tesisat ile bütün hastalık menatıkı ve züraaın elindeki tohumların dezenfekte edilmesine muvaffak olunacak mıdır? Olunamadığı takdirde hastalıklı tohumların zerine müsaade edilecek midir, Yoksa zürraa men mi edilecektir?

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — Bu kanun çıktığı andan itibaren elimizdeki vasait ve fennî usuller ile Adana'nın zeredeceği tohumu dezenfekte etmek imkânını görüyoruz. Çünkü üç makine biray zarfında yarım milyon kilo tohum dezenfekte eder. Bu da asgari bir hesaptır. Dört bin kilo ilâç en aşağı üçbuçuk, dört milyon kilo tohum dezenfekte eder. O ayrı usuldür, o ayrı usuldür. Adana'nın zerettiği arazi bir milyon dönüm olduğuna ve bir dönümüne de vasati dört beş kilo tohum atıldığına göre bütün Adana'nın ektiği tohum beş milyon kilodur. Bunun diğer bir usulü de vardır ki oda alelâde kazanlar içindeki elli derecede bulunan sulara birtakım mualece dökmek suretiyle, usulü basite ile noksan kalırsa ikmal edebiliriz. Binaenaleyh eldeki vasaitin kabiliyeti tahammülüyesi bu beş milyon kilo tohumu dezenfekte edebilir. Yeter ki bu vasaiti bir gün evvel getirip de istimal edelim.

ŞÜKRÜ BEY (Bolu) — Yani hastalıklı tohum atılmayacaktır.

ZÜLFÜ BEY (Diyarbekir) — Efendim! Muvazenei Umumiye Kanununun (16) ncı maddesinin sarahatine karşı Muvazenei Maliye Encümeni nasıl tahsisat veriyor? Muvazenei Maliye Encümeni kanunun sarahatına karşı Heyeti Celilenizin salâhiyetini istimal edebilir mi? (Edemez sesleri) Edemezse nasıl sarfiyat yapar. Ve hükümet en sıkı bir zamanda mühim tahsisatlar getiriyor. Emrivaki yapıyorlar. Muvazene Encümeni bu gibi şeyleri nasıl kabul ediyor. Bunu bana izah etsin.

MUVAZENE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ŞAKİR BEY (Çatalca) — Efendim! Mebusu Muhterem sorduğu sual ile Encümenin arz etmiş olduğu şeklin şekli kat'i olduğunu zannediyorlar. Halbuki Muvazenei Maliye Encümeni tespit ettiği şekli kat'i olarak değil; Heyeti Celilenin kabulüne arz için tespit etmiştir. Heyeti Celilenin salâhiyetine tecavüz yoktur ve bir maddede yoktur. Bunu kabul edip etmemek Heyeti Celilenin reyine vabestedir.

REİS — Efendim! Başka söz isteyen yoktur. Tadil teklifleri var, okunacak:

Riyaseti Celiyeye

Dokuzuncu maddenin bir maddei muvakkate tarzında tezyil edilmesini teklif ederim.

Karesi Mebusu
Mehmet Vehbi

HASAN FEHMİ BEY (Gümüşhane) — İşitmedik Reis Paşa! Bir daha lütfen okuyunuz.

(Takrir tekrar okundu.)

REİS — Efendim! Başka tadil teklifi yoktur. Yalnız tadil teklifi olarak bu vardır.

VEHBİ BEY (Karasi) — Efendim! Müsaade ediniz izah edeyim. Bu tahsisat meselesi, kanunun esasiyle alâkadar olmayan bir meseledir. Binaenaleyh bu kanuna girmesi doğru değildir. Vekil Beyefendi izah buyurdular, kabul edildi. Binaenaleyh bir maddei muvakkate tezyil edilmek lâzımdır. Bir esaslı kanunun içinde üç ay sonra hükmü kalmayacak olan bir maddenin mânası yoktur, bütçe kanunudur. Onun için bir maddei muvakkate olarak tezyil edilmesi çok doğru olur. (Muvafık sesleri.)

REİS — Efendim! Vehbi Beyin takririni nazarı dikkate alanlar ellerini kaldırsın...

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Maddenin esası kabul edildikten sonra tefrik mümkündür.

REİS — Hayır efendim! Maddenin esasından evvel bunu koyarız. Ondan sonra onu koyarız.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN VEHBİ BEY — Maddenin esası kabul edildikten sonra tezyili olabilir.

VEHBİ BEY (Karesi) — Bendeniz ayrı teklif istemiyorum. Bu madde kabul edildikten sonra maddei muvakkate diye tezeyil edilir.

ZEKİ BEY (Gümüşhane) — Evvelâ maddeyi kabul ederiz.

REİS — Nasıl olur efendim! Tadil mahiyetinde bir tekliftir. Tadil teklifi kabul olunursa Encümene gider, kanun halinde gelir. Tadil teklifini nazarı dikkate alanlar el kaldırsın...

VEHBİ BEY (Karesi) — Paşam! Bunun Encümene gitmesine lüzum yoktur.

REİS — O; Meclisin kararına muallâktır efendim! Tadil teklifini nazarı dikkate alanlar ellerini kaldırsın... Nazarı dikkate alınmıştır. O halde bunun ayrıca bir maddei muvakkate olarak tezyil edilmesi teklif edilmitşir.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Vehbi Bey, maddenin numaralarının değiştirilmesiyle kanunun nihayetine bir maddei muvakkate olarak tezyilinin teklif etti, kabul edilen budur, başka bir şey değildir.

REİS — Efendim! Kabul edilen takrir dokuzuncu maddenin bir maddei muvakkate olarak kabulü mahiyetindedir. Şimdi maddeyi reyinize koyacağım. Madde kabul edildikten sonra encümen onu sırasına koyacak ve bütün kanunun Heyeti Umumiyesi ayrıca reyinize konacaktır, binaenaleyh tekrar okuyayım.

MUHTAR BEY (Trabzon) — Maddei müzeyyele şeklinde kabul ettik, bitti.

REİS — Fakat maddenin esası henüz kabul edilmemiştir. Çünkü reye koymadım.

Efendim! Dokuzuncu maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler ellerini kaldırsın... Kabul etmeyenler ellerini kaldırsın... Madde kabul edilmiştir ve maddei muvakkate olmak üzere kanuna ilâve edilecektir.

VEHBİ BEY (Karesi) — Müzeyyel ve muvakkat olacaktır.

REİS — Evet, müzeyyel ve muvakkat olacaktır. efendim. Evvelce de bir madde encümene gönderilmiştir. Kanunun nihayetine maddei müzeyyele.

ZİRAAT VEKİLİ HASAN FEHMİ BEY — Efendim! Bu maddenin Encümenle münasebeti yoktur. Bunu aynen kabul ettik diyeceğiz.

REİS — Efendim! Encümen yazar onu, Riyaset yazmaz tabiî.

Efendim! Cumartesi günü öğleden sonra saat birbuçukta içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı Müzakerat, Saat : 04,25